

Komünist Parti'de Artık Devam Edemeyecek Olan Şey

Çeviren YUSUF ALP

1. STRATEJİ: GİZLENEN DÖNEMEÇ

Solun birliğinin bozgunu halk kitlelerinde büyük bir şaşkınlık, çok sayıda komünistteyse derin bir karışıklık yarattı. SP (Sosyalist Parti) ile olan kopmaya açıkça sevinen ve bunu sosyal-demokrat tehlikeye karşı bir zafer olarak tasarlayan «uvriyerist», gerçekte sekte, bir fraksiyon dışında militanların çoğunluğu yalnızca bir ağır yenilgiye değil, ama özellikle bu tuhaf bozgunun koşullarına şaşmışlardır.

Yeni bir olgu: Yönetimden açıklamalar beklerken, militanlar bu açıklamaları bir yandan da kendileri arıyorlar ve bu bozgunla sonuçlanan süreci kendileri analiz etmeye başlıyorlar: Parti'nin izlediği gerçek çizgi, bu çizginin ani sıçrayışları ve pratiğin benzersiz karakterleri. Parti yönetiminden istenilen şey, analizin sürdürülmesi ve sonuçlarının tartışılması için vazgeçilmez olan maddi koşullara zarar verilmemesine ilişkin güvencedir: Partinin basınında serbest tartışma kürsülerinin açılması ve 23. Kongre'nin gerçekten demokratik biçimde hazırlanması.

Bu hareket karşısında, partinin yönetimi çifte bir savunma sistemini uygulamaya koyuyor yavaş yavaş: Sonuçlarını peşin peşin empoze, ve tartışmayı durdurmak için kanallere ediyor.

20 Mart 1978'de Politbüro şunu bildirdi: «Az önce verilmiş olan siyasal muharebenin bütün derslerini edinmek doğal olarak gerekecektir.» Açık bir araştırmada yapması gerektiği gibi, gelecek zamanda konuşuyor, ama bunu sonuçlarını önceden sağlamak için yapıyor.

Birinci sonuç: «Komünist Parti bu durumda hiçbir sorumluluk taşımamaktadır.» Her

şeye karar vermiş olan yönetimi, her şeye maruz kalan Parti'nin arkasına her şey olup bittikten sonra gizleme avantajına da sahip kılan bir formüldür bu.

İkinci sonuç: «Bu altı yıl boyunca (partinin) yönetici çizgisi sabit kaldı.» Buysa 20 Mart tarihli raporunda Fiterman'a, sosyalistlerin yanışı nedeniyle kaybedilen bir zafer için güç koşullarda mücadele eden partinin kahramanlığına dikkat çekme imkânı verir. «Biz bozgunu istemedik... Bu bozgun üzerinde düşünmek, tartışmak ve yararlı dersleri çıkarmak gerekir. Ama şu açıktır ki, temel veriler az önce hatırlattığım nitelikte olduğu için, bu veriler karşısında, kabul ettiğimiz yönelişten başka bir ciddi ve sorumlu yönelişe sahip değildik. **Politbüro çok kesin olarak inanmıştır.**»

Kesin olarak inanmaya teşekkürler. İspatlamadan vazgeçmek ve bize gerçekten de «öncülsüz sonuçlar», analizi olmayan bir yargı sunabilmek için Politbüro söylediklerine şüphesiz «çok kesin olarak inanmış» olmalıdır. İşte yönetimin yayımladığı çağrıya gerçek anlamını veren şey: Bu analiz yapılmalıdır, ama... Politburo'nun «öncülsüz sonuçları» temelinde. Ve G. Marchais durumu analiz etmeye çağrıda bulunduğu (4 Nisan tarihli *I'Humanité*) —çünkü durum «tartışma ve düşünmeyi» gerektirmektedir— «bu düşünceyi geliştirmek için (...) parti örgütleri(nin) **önemli gerekçelere** sahip olduklarını bildirir. Hangi gerekçeler? «Politburo'nun 20 Mart tarihli bildirisini ile Politbüro adına Ch. Fiterman'ın federal sekreterler önünde sunduğu rapor söz konusudur **özellikle.**» Çember kapanmış, alan işaretlerle belirtilmiştir: Bu zengin gerekçe temeli üzerinde, tartışma tümüyle özgür olarak geliştirilebilecek-

tir, yani kendisine peşinen sunulan sonuçlar içine kendi kendisine hapsolacaktır.

G. Marchais'in çağrısına gelince: «Tartışmak gerek, bu çok iyi», bunun **pratikte** ne demek olduğunu bilirler: Hücrelerin **ayrılmışlığı** içinde, ya da gerekirse bir bölge konferansında, ama işte en fazla burda, tartışmak. Değişik dallardaki militanlar, kafa ve kol emekçileri arasında, analizi güçlendiren ve incelten analizlerin ve deneylerin genelleşmiş özgür değiş-tokuşu olmayacak öyleyse. Özgürce tartışacaksınız, ama «önemli belgeler»in sonuçları temelinde ve örgütlerinizin (hücreler, bölgeler) kesin çerçevesi içinde tartışacaksınız.

Parti içinde her yandan yükselen bir hak talebine bu değiş-tokuşları ve bu karşılaşmaları mümkün kılmak için Parti'nin basınında serbest kürsülerin açılması talebine verilen resmî cevaptır bu. Daha şimdiden, yönetim «hayır» dedi: Bir an bile **sözü edilmez** bunun. Ve G. Marchais, bu reddetmeyi doğrulamak için, her şeyden önce tüzüğün hayali bir maddesini bile hatırlattı: Parti ancak bir kongreyi hazırlamak için serbest kürsüler açacaktır. Oysa **bu madde sahtedir.** Tüzüklerde tartışma kürsüsü tek bir kez bile söz konusu edilmez. G. Marchais militanlara karşı «hukuk»u hatırlatmakla —ki koşullara bakıldığında bir işçi yönetici için güç kabul edilebilir bir şeydir bu— kalmıyor yalnızca, ama... onu icad ediyor!

Komünistlerin bugün neden **le Monde**'da ve başka yerlerde yazdıklarının anlaşılması için **bu radikal reddetmenin bilinmesi gerekir:** Yönetimin emriyle partilerinin haftalık yayınları ve günlük gazetesi onlara kapatılmıştır. Yönetim bugün her şeyden çok tabandaki militanlar arasında analizlerin ve deneylerin değiş-tokuşundan **çekiniyor.** Bugün her zamankinden daha çok bölümlenme yanlısıdır, buysa üç dereceli delege seçimi sistemiyle (hücre - bölge, bölge - federasyon, federasyon - merkez komite) militanların tepkilerini boğmak için bir numaralı tekniktir.

G. Marchais'nin kendisinin yaptığı çağrıyla başlayacak olan bu «geniş tartışma»nın anlamına gelince, bunu P. Laurent açıkça belirtir: «19 Mart yenilgisinin önümüzde açılan yeni bir aşamada izlenmesi gereken davranışı belirlemek için derinlemesine düşün-

meyi gerektirdiği apaçık bir gerçektir.» Apaçık ve söz götürmez olan şey, Politburo'nun «çok kesin olarak inanılmış» sonucunun temelleri üstünde, analizin çabucak, tümüyle geleceğe, «yeni ilerleme yolu»na yönelmek için geçmişin incelenmesini aşmak «zorunda kalacağıdır. Parti'de eksiksiz biçimde işleyen eski yönetim pratiği: Gelecekteki görevlere yapılan çağrı çok kısa zamanda **geçmiş**, çelişkilerini, yanlışlarını ve sırlarını **gömmeye** yarayacaktır. Geçmişin üzerinde zaman kaybedenlere gelince, bunlar «hayat»tan, yani «mücadele»den, yani «çizgi»den ayrılacaklardır elbette ki, değil mi yoldaşlar?

Ve aynı zamanda, gelecek ne kadar açılırsa, geçmiş de o kadar kapanır: KP değil, ama yalnızca SP söz konusudur: «Başka hiçbir yerde değil SP'nin felâkete ve intihara götüren stratejisinde, bu stratejide yatar solun zafere ulaşmış olmamasının dolaysız nedeni» diye kesin olarak açıklar Politbüro. Militanlar düşünmekteyken, yönetim çabucak kendi sonuçlarını çıkarıyor. Mantıken, KP'nin sorumlu olmaması SP'nin her şeyden sorumluluğuna dönüyor. Geçmişe ilişkin radikal bir yargı ve «geleceğin görevleri» arasında kalmış olan, partiye ilişkin düşünme ve tartışma kendilerini neyin beklediğinden emindirler. Çizginin «doğru» ve «sabit» olduğunu ileri sürmek için, onlara birkaç «kusur» terkedilecek. Tartışmanın sarılma ve boğulma makinası vardır ve işlemektedir.

TABAN NASIL DÜŞÜNÜYOR

Oysa, yönetimin «düşünme» anlayışıyla militanların düşünme yöntemi arasında, kolaylıkla ortadan kaldırılamıyacak «küçük bir çelişki» vardır.

Militanlar, G. Marchais tarafından imzalanmış «önemli belgeler» (Politbüro bildirisleri, Fiterman raporu) temelinde tartışmayı kabul etmiyorlar. Bir partinin sorumlu olması ya da olmamasını bilmeyi, ya da alternatif içinde düşünmeyi: Eğer KP hiçbir şeyden sorumlu değilse, SP her şeyden sorumludur; yani **sonuçlardan kalkarak düşünmeye başlamayı** istemiyorlar. Üstelik, hukukî ve ahlakî de olan ve yaşadıklarıyla gözlemlediklerine uymayan bu manikeist düşünce biçiminden bıktılar artık.

Solun birliğin bir gereklilik olduğunu ve SP'nin temsil ettiği akımın da birliğe kazanılması gerektiğini biliyorlar. Bununla birlikte SP'ye ilişkin, militanlarının çok değişik doğasına (Ceres'in örgütlü çekirdeği, SFİO'nun eski kadroları ve gerçek siyasal formasyonu olmayan çok sayıda üye) ilişkin, sosyal-demokrat Enternasyonalle sınıf işbirliği için yapılan modern öneri biçimlerine dostluk besleyen, kişisel esinlenmelerine göre partiyi yöneten ve çok önceden kozun (KP'den 3 milyon oy almak), açıklamış olan otoriter «tarihî bir başkan»ın yönettiği etkileme mücadelelerinin lütfuna kalan seçimler için toplayıcı işlevine ilişkin hayallere kapılmadılar hiçbir zaman.

Ama, SP'nin ağır sorumluluklarının hangi «mantık» adına sorunu tüketcekleri ve tersine —KP'nin siyaseti SP'nin siyasetine öylesine bağlıydı ki— **KP'nin sorumlulukları sorununu** ortaya koymayı da empoze etmeyecekleri anlaşılıyor. Çünkü, sonunda, sorumluluğu her şey ya da hiçbir şey terimleriyle düşünmek paranoya ile diyalektiği birbirine karıştırmaktır. **Bu yordamın işleyişi bumerang gibidir zaten**, çünkü Mitterand'ın Viyana'daki açıklamalarıyla (KP'den «alınması gereken» 3 Milyon oy) ve G. Marchais'nin Haziran 1972 tarihli gizli raporuyla aydınlatılmış olan KP'nin, Mitterand'ı 1974 başkanlık seçimlerinde biricik aday, SP'yi de sola egemen olma durumuna sokan, SP'ye önemli bir güç sağlayan bu dev siyasal krediyi SP yararına açabilmiş olması nasıl açıklanabilir ki? Politbüro'nun 4 Nisan tarihli bildirisi, SP'nin olaylarla ortaya çıkan stratejisinden söz eder. Ama, beş yıldan beri, «Ortak Program'dan beri» SP'nin stratejisiyle mücadele etmeye karar vermek yerine, SP'ye stratejisinin araçlarını sağlayan, KP yönetimi değilse kimdir?

MİLİTANLAR ANLAMAK İSTİYORLAR

Gerçekte, militanlar başka türlü düşünüyorlar: Kanıtlar üzerine yargı veren maddeciler gibi ve diyalektik olarak; her şey ya da hiçbir şeye değil ama çelişkilere uygun olarak. Emekçileri, Parti çizgisinin ani değişikliklerinin, G. Marchais'nin müdahale uslubunun, çoklukla beklenmedik seçim sonuçlarının doğurduğu etkileri, emekçilerin tepkilerini ve düşüncelerini algılayabilecek durumda

bulunan kadınlar ve erkekler olarak yaşadıkları kendi deneylerini analiz ederek başlangıçtan başlıyorlar. Ve, bu «(başka türlü) önemli belgeler» üstünde, Marksistler olarak, yani önce «kendi kendilerine düşünebilenler» (Marx) sonra da sınıf ilişkileri ve çelişkileri bakımından gözlemediklerini ve yaşadıklarını düşünmeye dikkat eden erkekler ve kadınlar olarak düşünmeyi deniyorlar. Ampirizm ve pragmatizmden bıktılar artık, Parti'nin beş yıl önce yönetimin saptadığı hedeflerden hiçbirine neden ulaşamadığını anlamak istiyorlar. Anlamak istiyorlar ve anlamak için, bizim sınıflı toplumumuzda her zaman son derece karmaşık iktisadî, ideolojik ve siyasal sınıf ilişkileri orataya koyan, Lenin'in «**olguların iç bağıntısı**» adını verdiği, yönetiminse yalnızca ihmal ettiği şeyi kavrayabilmek için (Fiterman'ın çok değer verdiği) «olguları» aşmak gerektiğini biliyorlar.

Analizin böyle kendiliğinden tabandan gelmesi, işte Fransız partisinin tarihinde çağ açabilecek bir şey.

Bununla birlikte, aygıtının gücüne dayanan, yukardan denetlenen ve çerçevelenen bir «düşünme» anlayışıyla taban tarafından yaşanmış çelişkilerin maddiliğinin somut analizine dayanan gerçek bir «düşünme» pratiğini karşı karşıya getiren bu «küçük çelişki»nin üstesinden gelebilmesi için büyük ihtimaller var.

Yönetimin ayrılıkları boğmadaki ince bilimini, «giderme» tekniğini ve acil reformlar için verilmiş belirsiz bir sözü «daha sonra»ya (23. Kongre'ye) erteleme sanatını militanlar bildiğine göre bu «küçük çelişki'yi çözmek için, yani dev makinasının işleyişini engelleyebilen bu kum tanesini ezmek için, uygulamaya koyacağı, görünüşte en «liberal» olanlar da dahil, bütün yöntemleri çok sayıda militanın en canlı ilgi ve dikkatle izleyeceğine emin olması gerekir.

Siyasal pratiğin en eski özdeyişlerinden biri (Makyavel, Napolyon'un kendisi bile!): İnsanları aptal sanmanın hiçbir zaman yararı olmayacağını söyler.

Halkımız gibi, Komünist militanların çoğunluğu da, ne millileştirmeler üzerine yapılan sayısız tartışmalarda, ne şatafatlı ve kısa ömürlü çifte yüzde çizgisi masasında (% 25 iyi olur ama % 21 yetmez!), ne de «hükümet-

Birikim 40 - 41/74

te Komünist bakanlar» üzerine söylenen sahate pehlivanlıklarda ya da başka mizansenlerde gerçekte «yer almadılar». Militanların çoğu, ve yalnız onlar değil başkaları da, Marx'ın 18. Brumaire için söylediği gibi, tarihin bir tiyatro olduğunu ve onu anlamak için, maskelerin, başkanların ve başkanların söylemlerinin arkasında, özellikle de sahnenin arkasında: Sınıf mücadelesinin siyasal kazançları, nedenleri ve etkilerinin arkasında aramak gerektiğini pek iyi bilirler. İktidarı içinde tecrit edilmiş olan yönetim eğer sıkıntıyı hissetmek istemediyse, militanlar, solun birliğin «aralıksız» biçimde ileri sürülmesinin arkasında, ayrılıkların ve kopmanın arkasında, ve partinin bütün tavırlarından vazgeçtiği 13 Mart tarihli antlaşma maskaralığının arkasında, **tuhaf, vahim ve gizli kalan bir şeyin olup bittiğini, pek iyi hissettiler.**

Sorulan bütün soruların yüreğinde gerçekten de, bir inanç, ve bir soru var. **İnanç: Parti'nin stratejisi her zaman «sabit» olmadı; bir ilk aşamada 21. Kongre'de, daha sonra da 22. Kongre'de önceki akışını yeniden bulmak için değiştirilmişti, buysa SP ile Eylül'deki kopmayı ve bozgunu getirecek olan bir çizgiye düşeceği, SP'nin Nantes Kongre'si (Haziran 1977) ertesine kadar sürmüştü. Soru: Yönetim neden strateji değişikliği üzerine hiçbir zaman açıklama getirmedi? Gizleyecek nesi vardı ki?**

GERÇEĞE EN UYGUN VARSAYIM

Soruların sorusu işte burda sorulur: **Yönetimin, partiyi maruz bıraktığı strateji değişikliği üzerine susması için gizlemesi gereken nesi vardı ki?**

«Varsayımlar» işte burada doğarlar. Son derece boldurlar. Hızlı gitmek için, içlerinden birini, gerçeğe en uygun olanını ele alacağını. Yönetim, Ortak programın imzalanmasıyla hiçlikten hemen hemen çıkmış bir SP'nin, partinin seçmenler kitlesinin diri güçlerini tehdit edebilecek ya da bir gün, «sosyal-demokrat» geleneğe uygun olarak, Giscard'cı bir çoğunluğun dayanağı halini de alabilecek olan bir SP'nin etkisini azaltmak istemişti. SP'nin etkisini azaltarak, yönetim, tehdit edici bir geleceğin (kriz, Chirac'cı tehlike v.b.) tehlikelerine karşı çıkabilmesi için partiyi güçlendirmek istemişti. Bu strateji

dönemecinden neden hiç söz edilmiyor. Başkanlık seçimlerinde Mitterand'ın rakipsiz adaylığından (1974) belediye (1977) ve kanton (1976) seçimlerine kadar, 1972'den 1977'ye kadar izlenen çizgi (**SP ile sıkı işbirliği çizgisi**) ile son dönemdeki çizgi (SP'ye karşı mücadele çizgisi) arasındaki varolan **çelişkiyi gizlemek için.**

Olgu şudur: Bozgun bu strateji dönemecimin bitimindeydi. Basit bir nedenden dolayı: Parti'nin bu katmanları bıraktığı terkedilmişlik durumunda yalnızca bir SP'nin ona kazandırabileceği «merkezci» ve küçük burjuva oyların yardımı gerekiyordu sola. Solun zaferinin aracını reddederek bu zaferi istemek, çözülmesi imkânsız bir denklemi çözmek istemektir. Zaten drama sanki güldürü ögesi eklemek gerekmiş gibi parti yönetimi birinci turun ertesinde her şeyi SP'ye terk ederek bu **«araç»ın gerekliliğini pratikte kabul etti.** Milletvekili ikmalini yapabilmesi için, aldığı oyların toplamına ihtiyacı vardır yönetimin, nokta ve hepsi bu. Ve tam da «mutlu anlaşma»nın en sonunda imzalandığı anda (Bütün birinci sayfasına **I' Humanité** «Tamam!» diye başlık atıyordu), 13 Mart'tadır ki, o zamana kadar inanmakta tereddüt eden, birçok partili militan, Eylül'de ileri sürülen «ayrılıklar»ın KP ile SP yönetimlerinin gerçek nedenlerinin bahanelerinden başka bir şey olamayacağını sarsıcı biçimde anladılar.

Böylece en gerici ve en gözden düşmüş sağ ile her kategoriden emekçilerin iradesini karşı karşıya getiren bu sınıf savaşında, **bütün her şey sağa karşı değil, ama solun bağrında oldu, ve partinin sosyalist tehdite karşı yönetimin kabul ettiği bir numaralı hedefti.**

1972'nin birleştirici mutluluğu birinci kez, KP için tehdit edici olan kimsi seçimler sonrasında, 21. Kongre'de sarsıldı, ama sonradan 22. Kongre'nin etkisiyle yeniden oluştu, buysa SP'nin **kamuoyu önünde** «sağa doğru bir dönüşü» gerçekleştirdiği Nantes kongresine (Haziran 1977) kadar sürdü. KP'nin yönetimi buna **gizli**, açıklanmayan, ama tam tersine eski dilin sürekliliğinin gizlediği bir strateji dönemeciyle cevap verdi. Yeni bir strateji uygularken eski stratejinin dilini konuşmak, gerçekleştirilmiş olan strateji dönemecini tanımayı reddetmek ve kullanılan çif-

Birikim 40 - 41/75

te dille inanılmaz etkiler, karışıklık yaratmak-
tı. Tam anlamıyla söylenirse, militanlar olup
bitenden hiçbir şey anlamıyorlardı ve bunla-
rı çevrelerinde açıklamak yeteneğinde de-
ğillerdi.

Nantes Kongre'sinin **kamuoyu önündeki**
«sağa doğru dönüş»ünden sonra yapılan te-
mel seçme şuymuş gibi görünüyor: Ne pa-
hasına olursa olsun, partinin güçlenmesi;
buysa ne pahasına olursa olsun ve gerekirse,
solun birliğinin feda edilmesi pahasına,
SP'nin zayıflatılması anlamına geliyordu. Sol
kaybetti ama partinin yönetimi kazandı: **SP'nin**
iddialarında kaybettiği ölçüde kazandı
yalnızca. Geriye kalan her şey (solun zaferi
de dahil) KP'nin SP karşısındaki bu «zafer»-
ine feda edildi.

ESKİ REFLEKS

Bu temel seçme gizli tutuldu. Halkımızın
zekasına karşı yeterince uyanık, cesur ve du-
yarlı da olan, gerçekleştirdiği «dönemeç»in
derin nedenleri üzerinde emekçilerin ve mi-
litanlarının önünde açıklamalar yaparken,
dürüst ve açık bir dil kullanacak başka bir
yönetim hayal etmekten zevk alınıyor. Bu
bütünüyle mümkündür ve böyle yapmakla yö-
netim, sağın saldırıları ve SP'nin tereddütleri
karşısında kazanmış olacaktı. Ve olayların
akışı şüphesiz değişmiş olacaktı. Anlaşılmayan
çifte bir dil yaratan bu temel seçme öyleyse
neden gizli tutuldu? Şüphesiz şu nedenle ki,
bir çizgi değişikliği zorunlu olarak eski
çizginin eleştirel incelenmesine, yani yö-
nelişteki yanlışlara gönderir ve **yanlışlar ko-**
nusu açıldığında, nerde başladığı bilinir, ama
artık nerde durulacağı bilinmez: Yeni çizgi
de yanlış olabilir, çünkü eski çizgi de ken-
disi farkında olmaksızın yanlıştı, çünkü bir
yanlış her zaman bir başka yanlış **saklaya-**
bilir.

Yönetimin eski refleksinin başarı kazan-
madığına hiç şüphe yok: «Parti (yönetim)
her zaman haklıdır», «bütün olanlar çizgimizi
doğruladı», «çizgimiz doğru», «parti sabit
bir çizgi izledi». Gerçekliğin adı strateji de-
ğişikliği olduğunda bu gerçekliği cepheden kar-
şılamaya cesaret etmeme, bir zayıflık belir-
tisidir! Olan biteni düşünme çabası yerine,
yadsıma («çizgimizi değiştirmedik») tercih

edilir. Georges Marchais ne de olsa televiz-
yonda şunları gerçekten söyledi: «Kendi öz-
eleştirimini yapacağım... Haziran 1972 tarihli
gizli raporu yayımlamalıydık o sırada. Bunu
yapmamış olmak sağ oportünizmdi.»

Herhangi bir okur, 1972'den sosyalistlerle
ilk polemiklerin patlak verdiği sırada, E. Fajon
tarafından gizli raporun yayımlanma tarihi olan
1975'e kadar bu oportünizmin yönetimin
izlediği çizgiye egemen olduğu kararını ve-
recektir... O halde? Bir ilk strateji, sonra bir
dönemeç, sonraysa ikinci bir strateji oldu
öyleyse. Tek bir söylem kamuflajıyla militan-
lardan gizlenen şey, işte bu strateji döneme-
ciydi. Gerçekten de iki söylem vardı, eski
stratejinin söylemi ile yenisinin söylemi, bir-
birine geçmiş, karışmış iki söylem: Ama,
partinin stratejisi kadar «sabit», tek ve aynı
bir söylem hayali altında. Yukardan düştü-
ğünde, ve siz de aşağıdayken, haydi uğraşın
bakalım bu çifte söylemin sırlarıyla!

SIYASETTE YANLIŞI NASIL ELE ALIP İŞLEMELİ

Ne olursa olsun, burdan siyasal yanlış ve
ele alınıp işlenmesi sorununa girilir.

Yanlış, «parti her zaman haklıdır, çizgisi
her zaman doğrudur» ilkesine göre sistemli
yadsınması ile ele alınıp işlenebilir, yani o-
toriter biçimde **ortadan kaldırılabilir**. Bu yön-
temin, yanlış sorununu radikal biçimde orta-
dan kaldırma avantajı vardır, ama bir tortu
bırakma sakıncası da vardır: Yanlışları söz
etmekten vazgeçmeyen militanlar. Onlar bir
yanlış (bir başkası) içindedirler elbette, ama
direnmektedirler. Eskiden onları partiden
atıyorlardı. Şimdiyse bundan bir iddiayla
kurtuluyorlar: «**Hep aynı kişiler bunlar**». G.
Marchais bunu söyler: «Daha 22. Kongrede
karşı çıkıyorlardı»; ağırlaştırıcı bir durumdur
bu, tümüyle yanlış olsa bile. Önemli olan,
bunların «sabıkalı» olarak iyice saptanması,
ve gözönünde tutulmasıdır. Doktriner ve «ça-
lışma odası» aydını diye lekeleyici sıfatlar
verdirmek yetecektir. Uvriyerizmin yardımıyla,
parti aygıtı üzerlerine kapanacaktır. Ve
oyun oynanmış olacaktır.

Bununla birlikte, siyasal yanlışın bir baş-
ka ele alınıp işlenme biçimi, Lenin'in ki, var-
dır: «**Bir yanlış kabul etmemek onu yapmış**

olmaktan daha vahimdir.» Bu, yanlışın Mark-
sist olarak ele alınıp işlenmesidir. Bu durum-
da yanlış, pratikten gelen bir alarm işaretidir.
Ya düşüncenin yapısındaki, ya da öğüt-
leme yapısındaki bir eksikliği, bir güçsüzlü-
ğü belirtir her zaman. Ciddî ya da zararsız
olabilir. Ciddî olduğunda, ağır çelişiklere kar-
şı konulmamıştır, bu çelişikler, siyasal prati-
ği karıştırıp bozarak kendi sessiz hayatlarını
sürdürüyorlardır. Yönetimimizin yaptığıının
tersine, gündeme geçmekte acele etmek için
yukarlarda durarak («Bizler mükemmel de-
ğiliz, kusurlar olabilir») gerektiğinde vazge-
çilecek bir şey değildir yanlış. Marksist an-
layış, **yanlışın gizlediği şeyin** önemli oldu-
nu kabul eder: Kendisinin ancak bir belir-
mesi olduğu yapısal çelişikler. «Olay» ola-
rak, yanlış geçer gider: Ama karşı koyup bo-
yun eğdirmedikçe, **yanlışın nedenleri kendi-**
lerini sürdürürler.

Bir yanlışın analiz etmemenin onu yapmış
olmaktan daha vahim olduğunu söylediğin-
de Lenin'in gözönüne aldığı da işte bu sür-
medir. Bir yanlışın gerçek anlamında kabul
ve analiz etmek, fenomenin ardında, neden-
lerinin araştırmasına yönelmek ve hakların-
dan gelmek için bu nedenlere saldırmaktır.
Her Marksist militan için bu nedenler, sınıf
ilişkilerinin ya da sınıf ilişkilerinin etkilerinin
ya da bu sınıf ilişkilerinin sınırlarında (kafa-
ları kurcalayan gençler, kadınlar sorunu, eko-
loji v.b.) ortaya çıkan fenomenlerin bile, kö-
tü biçimde kavranılmasından kaynaklanır-
lar.

Yanlışın bu Marksist ele alınıp işleme zo-
runluluğu en çok Komünistler için geçerli-
dir: Yanlışların (uluslararası Komünist hare-
ketin, partilerinin çizgisinin, partilerinin işle-
yiş biçiminin derin nedenlerini dizginlemiş-
lerse, bu yanlışların kendilerini sürdürecek-
lerini bilirler. Buysa şu demektir: Şu ya da
bu biçim altında bitmek bilmeksizin kendile-
rini götürceklerdir. Hayır, yanlışları eleştirenler
«hep aynı kişiler» değildir: Ama, **hep**
aynı eleştirilmemiş **nedenlerdir** hep aynı yan-
lışları üreten ve yeniden üretenler.

Bu Marksist zorunluluğu ileri sürmek ge-
reker, çünkü yönetim daha şimdiden tedbir-
lerini aldı. Yanlışlardan söz edecek, hattâ
kendisi militanlara yanlışlara ilişkin örnekler
verecek: Bağımsızlık anlayışının belirtisi o-

larak yapacak bunu. Ama hep taktiğe iliş-
kin ve yerel, her zaman doğru olduğu açık-
lanan çizgiyi hiç etkilemeyen yanlışlar ola-
cak. Bundan haberi olan militanlar, rüzgâra
keilmelerle karşılık verilecek olan, bu söze
dayanan taviz yöntemini ilgiyle izlememezlik
etmeyecekler.

Çifte bir zorunluluk: Siyasal çizgisinin iç
yüzünü bilmek ve partinin iç yüzünü bilmek
isteği, çok sayıda militandan doğmakta; yal-
nızca aydınlar değil, ama, hiç de daha az
güçlü olmayarak, büyük işletmelerin işçi mi-
litanlarında da.

Bundan şüphe duyuluyor, militanlar işin iç
yüzünü bilmiyorlardı. Bunun kaynağı uzak-
lardadır. Çünkü 1972'deki anlaşma «zirve»-
de pazarlık edilmiş ve imzalanmıştı; ve birlik
siyaseti, bir halk birliği olmadığı gibi, yöne-
timleri tarafından yönetilen siyasal formas-
yonlar arasında bir birlik siyaseti olarak kal-
dı baştan sona kadar. 22. Kongre'den son-
ra, ciddi şeyler ortaya geldiğinde, militanlar,
son aylarda çok güçlenen bir izlenime, 22.
Kongre'nin rafa kaldırdığı ve özgürlük ve
demokrasi olarak bütün vaat ettiklerinin yö-
netiminin otoritarizmine ve pragmatizmine
kurban edildiği izlenimine kapıldılar. **Aşağı-**
dan yukarıya doğru hiçbir şey çıkmıyordu
artık, bir şey yukardan geliyordu.

Politbüro'nun ve merkez komitenin mesaj-
larında ve G. Marchais'nin televizyondaki
teşvik edici çağrılarında biraz tutarlılık ve
açıklık olsaydı bar! Hayır: Ara vermeksizin
solun zaferi vaad ediliyordu, ama sloganlar
değişiyor ya da bütünüyle anlaşılmaz hale
geliyordu. Örneğin, **l'Humanité**'nin birinci
sayfasının bütün genişliğini kaplayan koca-
man harflerle yazılan 23 Eylül tarihinin bu
gülünç ve dokunaklı imdat çağrısı. «**Bize**
yardım edin!» Ne anlama gelebilirdi ki? Ve
tam olarak kime seslendiği, kimin tehlikede
olduğu ve tam olarak başına neyin geldiği
bilinmediğinde bir imdat çağrısını ne yapma-
lı ki? Yönetim belki de «harekete geçirici»
bir çağrı yaptığını sandı: Tabanda herkes
sessizce birbirinin yüzüne baktı.

BÜYÜK PARAŞÜTLEMELER ZAMANI

Başlıca sloganlara gelince, bunlar birbiri
ardı sıra yukardan düştüler. Bu, büyük pa-
raşütlemeler zamanıydı. Ve militanlar san-

dıkları açıklarında, gözlerine ve belleklerine inanamadılar: Onlardan hedefleri, yıllar boyunca sürükledikleri savaşın hedeflerini terketmeleri isteniyordu ve yüzdeyüz ters bir yol benimseniyordular! Sayalım: Vurucu güce, Avrupa siyasetinin altüst edilmesine, ücret yelpazesinin 1'den 5 haline getirilmesine ilişkin yeni gerçekleştirilen başdöndürücü dönemeç ve öğretimimize «tiksinilecek» özyönetim nosyonunun girmesi hep yukarıdan düştü.

Yıllardır savaşan militanlar, kendilerine danışılmaksızın ve hattâ uyarılmaksızın, akşamdan sabaha, «kendi partileri tarafından tersten yakalanmışlardı!» Ve yönetim eğer, «uzmanların» (yani yüksek düzeyden askerler de) «iki yıl boyunca» vurucu güç üzerinde çalıştıklarını açıklamakla bundan kurtulduğunu şandıysa, militanların, sömürde ve işbölümündeki marifetlerini dolaysız biçimde bildikleri, «uzmanlar» üzerine ne düşünebileceklerine ilişkin bir şüphenin başlangıcına sahip olmadığı anlamına gelir. Hiçbir kaçamak olmasızın militanlar, kararlar oldubittisinin karşısında konuluyordu: Emir niteliğinde karar. Oysa militanları düşündüren bu sorunlar 22. Kongre'nin önünde tartışılabilir. Hayır: Devlet lütfuyla, otoriter biçimde, tabana danışılmaksızın ve kongre dışı biçimde yukarıda ele alınmışlardı. Güvenli ve cömert militanlar birçok şeyi unutabilirler. Ama, kendilerini bütün varlıklarıyla adadıkları bir savaş bozguna sürüklemek için, kendilerine birer piyon gibi davranıldığında, bilmek isterler bu durumda.

MİLİTANLAR İMKÂNSIZ BİR DURUMDA

Kampanyanın yükünü, 180 derece dönüşlerini, çizginin sınırlarını, ani sıçramalarını ve sarsıntılarını tabanda taşıyanlar onlardır, militanlardır oysa; işyerlerinde, mahalleler ve köylerde, bütün önceki verileri altüst eden ya da anlaşılmasız kararların hesabını verenler de onlardır. Vurucu Gücü, Avrupa'yi, 1'den 5'e kadar yelpazeyi v.b. savunmak zorunda bırakarak, onlar bütünüyle imkânsız bir duruma sokulmadılar yalnızca, ama «zenginlere ödettirmek» sloganyla kaçınılmazca-sına birleşen bir «yoksullar için» kampanyasını, her zaman gibi yukarıdan başlatarak, onları başka tuzaklara da attılar. Çünkü, SNIC düzeyinde ücret alan öteki emekçiler ve üç milyon göçmen dahil olmak üzere, iş-

çi sınıfı, 19. yüzyıl'dan ve daha da eskiden gelen, insanseverlik ve yardım yüklü bir nosyon olan, «yoksullukta kendiliğinden tanımaz kendini: İşçi hareketinin kazanımlarından biri de, emekçileri, kendilerini, «yoksullar» olarak değil, sömürülen üretken emekçiler olarak düşünmeye erişti.

Yönetim şu soruyu hiç öngörmüş müydü: Nedir bir zengin? Hangi gelirden ya da servetten itibaren zengin olunur? Oysa daha önceleri, (bkz. 22. Kongre) altı yüz bir kişi dışında, Fransa nüfusunun bütünü (zengin ya da yoksul) tekellerin kurbanı olarak ilan edilmişti... **Zenginliği tanımlamaksızın yoksulları birdenbire birinci plana koyan** bu irticâlen söylemede militanlar kendilerini nasıl bulabilirlerdi ki? Bu yapılan en elverişsiz durumdaki ücretlileri, bu gözalcı girişimin kendileriyle ilgili olduğunu gerçekten hissetmezsiniz, orta ücretlileri, boşu boşuna korkutmaktı. Üstüne üstlük, militanlar ünlü «% 25 iyi olur, ama % 21 yetmez»le ne yapabilirlerdi ki? Bu neydi ki? Bir slogan, ama kimin için? Bir kehanet mi? Üstü örtülü bir şantaj mı? Ya da yalnızca şen şakrak bir rüya mı? Hiç kimse bir şey anlamadı. Halktan kişilerle doğrudan doğruya iş görenler ve yaratacağı etkilerden önceden emin olan Georges Marchais gibi, dev bir mitingin sahnesinde değil, ama işte, hayatta halkın gerçekten «nabzını tutan»lar, sorunlarını, acılarını, umutlarını ve sıkıntılarını ele alanlar onlardır, militanlardır. Emekçilerin, çok uzun, çok teknik ve şaşırtıcı ölçüde soğuk ortak programa değil ama, **solun birliği olgusuna** besledikleri derin ve heyecanlandırıcı güvenlerine tanıklık edebilecek olanlar onlardır. Bu güven onlara uzaktan geliyordu: İçinde yalnızca Halk Cephesi'nin kardeşliğinin değil, Komün de içinde olmak üzere, 1848'den beri, Fransa tarihinin hep ezilmiş bütün işçi devrimlerinin ve birinci Dünya Savaşı'nı izleyen büyük tarihî mücadelelerin ve Direnme hareketinin çarpışmalarına eşlik eden dev toplumsal umutların anısının da yer aldığı tarihî bir bellek.

UMUT EN SONUNDA ELLE TUTULACAK KADAR YAKIN

Bu kez, bozgunlar, acılı ilerlemeler ama gerçek kurtuluşuz geçen yüz elli yıl sonra

Birikim 40 - 41/78

en sonunda, umut ordaydı işte ve zafer kesindi, elle tutulacak kadar yakındı. Bunun ne demek olduğu gerçekten anlaşılıyor mu: **Tarihte ilk kez, yüzyıllık bir gelenekten kopmanın ve yenmenin imkânı, hemen hemen kesinliği?** Zaferin garantisi olan birliğe duyulan bu güven, her günkü sömürüye ve ezilmeye karşı olan başkaldırıya kök salmış, inatçı ve sebatkâr biçimde, birliğin kopması boyunca, varlığını sürdürür. Bir süre sonra doğurabileceği moral bozukluğu ve hareketsizlik etkisinden görünüşte kimsenin kaygulanmadığı, beklenmedik bir kopuş karşısında bulunan emekçileri saran şaşkınlığı aşması gerektiği bilindiğinde bu güvenin var saydığı siyasal olgunluğun ve tarihî zekânın ne olduğu anlaşılıyor mu? Ne kadar temellendirilmiş olsa bile, SP'ye karşı kampanyanın, sürdürüldüğü biçim altında, yalnızca sektörlerde başarılı olduğunu, ama bütün iyi niyetli kişileri üzüp cesaretlerini kırdığını gözlemleyebilenler de aynı militanlardır. 22 Eylül'den sonra, gittikçe daha çok terkedilen hücrelerin toplantılarına, bütün siyaseti en sonunda gelip, dev bir üye yazılma kampanyası ve G. Marchais'nin televizyondaki «gösterileri» (Yeteneğinden dolayı bütün Fransa izliyordu ve sanıldığından çok daha kurnaz olan burjuva devlet onu kamu ya da çevre yayınlarına öncelikle buyur etmeyi kendisi için yararlı bulmalıydı elbette) halini alan partinin etkinliğinin azalmasına, partinin ilk atılımı geçtikten sonra, tanıklık edebilecek olanlar da gene onlardır.

Bunların ayrıntı olduğuna kim inanır ki? Bir yandan Georges Marchais'nin televizyondaki tekeli, partinin mücadele tavırlarını %100 yıkan sloganların paraşütlenmesi, sorunların militanlar ya da kongreler tarafından değil, ama yönetimin «uzmanları» ya da görevlileri tarafından hazırlanması, yukarıdan ele alınıp işlenmesi, hattâ militanların hıleyle kullanılması, öte yandan da strateji değişikliği ve nedenleri üzerine sürdürülen gizlilik arasında derin ilişkiler var şüphesiz.

Yönetim, sınırlarından ikisini açığa çıkarmak zorunda kaldı: Ortak programın imzalanmasından sonra Georges Marchais'nin 1972 Haziran'ında Merkez Komite önündeki raporu ve 22 Eylül'den sonra SP'ye verilmesi kabul edilebilecek tavizler kümesi (Fiterman'ın

Raporu). Bunları açıklamayı kabul etti, çünkü strateji değiştirmedini kanıtlamak, tavırlarına bir süreklilik görünümü vermek için buna ihtiyacı vardı. Ama ancak istediği şeyleri verdi, geriye kalanı elinde tutuyor. Militanlar bu pratikleri değiştirmek için müdahale etmezlerse, yönetimin en önemli şeyler üzerine suskunluğu sürdüreceği üzerine bahse girilebilir. Seçim üzerine, ünlü geleneksel açıklamaları, bizeyse siyaset bilimi, nüfus bilimini, nüfusun yer değiştirmelerini, seçim sosyolojisini, burdaki kayıplarla şurdaki kazançların ustaca dengelenmesini getirecek elbette. Daha ileri gidecek mi, seçim sonuçlarının alan analizine değil, ama özsel olana: **Çizgi değişikliğinin ve bu değişikliğin gizlenmesinin siyasal analizine** kadar gidecek mi? Bulduğu şimdiki durumda, bu bütünüyle düşünülemez bir şeydir.

Yönetimin temele ilişkin hiçbir söz söylememesi, ne yazık ki, alışkanlıklarından biridir. Organik olarak bu, parti aygıtında hayatını sürdüren bütün Stalinist geleneğe demir atmış alışkanlıklarındandır. Yetersizlikleri ve çelişkilerine karşın, 22. Kongrenin uyardığı büyük umut, bu otokratik geleneğe en sonunda son verildiği idi. Ama aşağıdan almak gerekti. Tabandaki tartışma özgürlüğü, yönetimin uygulamalarını hiçbir şekilde değiştirmeyen 22. Kongreden önce kazanılmıştı zaten. Yönetim ne olursa olsun hiç de önemli olmadığı için, militanların hücrelerinde özgürce, ne ihraç ne de cezalandırma olmadan, tartışmalarına rahatlıkla izin verebileceğini bildiren, burjuva dünyası kadar eski bir buluşu yapmıştı zaten: Çekiciliği saklanmayan bir markize «bu onları o kadar hoşnut ediyor ve bize de o kadar naza mal oluyor ki», dedirtir Chamfort'a. Doğrusu, gizli gerçek tartışmalar ve kararlar hep federasyonlar sınırının ötesinde, sekreterlikte ya da politbüroda, daha doğrusu sekreterliği, politbürounun bir bölümünü ve merkez komitenin birkaç «uzmanı»nı ya da işbirlikçisini kapsayan, tüzükle belirtilmemiş küçük bir grupta gerçekleşti. Gerçek kararların alındığı, siyasal büronun açıkladığı ve merkez komitenin kendini bir gizliliğin açıklanmasıyla karşı karşıya, ya da gerçeğin ve iktidarın yakınında sandığı için tek bir adam gibi onayladığı yer işte burasıdır.

Birikim 40 - 41/79

BAŞTAN AŞAĞI DEĞİŞTİRİLMESİ GEREKEN BİR İŞLEYİŞ BİÇİMİ

Cok sayıda militan «böyle devam etmenin imkânsız» olduğunu ve partinin, bu «makina»nın işleyiş biçimini açıklamak ve baştan aşağı değiştirmek gerektiğini söylüyorlar. Yalnızca kendileri için, militanlar olarak kendi özgürlükleri için, yani parti için (çünkü parti, militanlardır) değil, ama sınıf mücadelelerinde KP olmaksızın ama, **şimdiki durumunda, bu** Komünist Partiyle de yenemeyecek olan Fransa'nın emekçileri için de.

Gene bu militanlar partinin «ötekiler gibi bir parti» olmasını istemiyorlar, «ötekiler»in, yüksek Devlet yönetimine sıkı sıkıya bağlı bir aydınlar, uzmanlar ve profesyoneller kastının paylaşılmasını egemenliğin sürdürdüğü, oligarşik burjuva partilerin ne olduğunu pek iyi biliyorlar.

Gene militanlar, sömürülenlerin sınıf mücadelesinin devrimci bir partisinin olması gerektiğini, bu partiye bir yönetim ve sorumlu kişiler gerektiğini düşünüyorlar, kurallarını ve hattâ pratiğini de, hukukunu değil, ama her hukukun kaderini belirleyen şeyi, yani partinin siyasal hayat ve pratiğini derinden değiştirmek koşuluyla, demokratik merkezîyetçiliğin korunabileceğini ve korunması gerektiğini düşünüyorlar.

Ve işte madem ki sorunun yüreğindedir: Partiyi, bir kaprise sürüklenmekten sakınmak gerek. Partinin işleyişini anlamak için, onun mekanizmasını, kendisi için, sergilemek, yani Fransa Komünist Partisinin, Uluslararası Komünist Hareket ve Fransa halkının sınıf mücadeleleri tarihi içindeki kendine özgü yerini gözönüne almak zorunluluğu içindeyiz gerçekten de. Kaba çizgileriyle hatırlatacağımız mekanizmanın arkasında, gerçekten de, **özgül bir tarih** var: Parti'yi bugün olduğu duruma getiren, ona özgül çizgiler veren ve Fransız toplumunda iyice belirli bir yer sağlayan, Fransa'ya özgü işçi ve burjuva sınıf mücadelesi biçimlerinin tarihi.

DEVLET AYGITININ VE ASKERİ AYGITIN TAKLİDİ OLAN BİR PARTİ

Bu durum gözönüne alındığında, parti nedir?

«Makina» kelimesini bile kullanıyorum, çünkü Devlet üzerine Marx'ın ve Lenin'in sö-

zünü tekrarlıyor. Gerçekten de, bu herkesin yapabileceği şaşırı bir sapmadır: Parti, elbette ki gerçek anlamda bir Devlet değildir ama sanki yapısında ve hiyerarşik işleyişinde hem burjuva Devlet aygıtını hem de askerî aygıtı sıkı sıkıya taklit ediyormuş gibi oluyor her şey.

İşte partinin parlamenter yanı. Bir uça, hücrelerinde ve bölge örgütlerinde özgürce tartışan militanlar halkı bulunuyor. Bu «egemen halk»tır: Ama aslı üyelerin yönettiği federasyon sekreterlikleri sınırına geldiğinde ansızın durur. Kopuş, aygıtın tabanın önüne geçtiği yer işte orasıdır. Olaylar işte orda (yönetim için) ciddileşmeye başlar. Eğer tabanın halk iradesi seçimlerde dile geliyorsa da, bu aşırı-gerici biçimlerde (Kongreler için üç türlü çoğunluğa dayanan seçim) ve «sorumlu kişiler» seçimleri için tüzüğe uygun, ama kongrede delege seçimlerine yasa-ya aykırı olarak karışan «adaylık komisyonları»nın sıkı gözetimi altında olur.

Bu seçimler, sorumlu kişilerin hiyerarşisini üretir: Bölge örgütü bürolarının ve komitelerinin üyeleri, federasyon, üstünde politbüro ve sekreterliği bulunan, merkez komite. Özenle ayrılmış federal delegeler tarafından seçilen merkez komite partinin egemen organı, yasama ve yürütme organı olarak kabul edilir. Pratikte, bu egemen organ herhangi yeni bir şey önermekten çok, yönetimin kararlarını onaylamaya yarar. Merkez komitenin en küçük inisiyatif bile aldığı hiçbir zaman duyulmadı. Gerçek olaylarda, merkez komite yönetimin yasama organı olmaktan çok yönetme organıdır: Bu sıfatla, yönetimin bütün Fransa içine gönderdiği ve federasyonları «izlemek», yani yakından denetlemek, federal sekreterleri atamak ve nazik sorunları çözmek için kullandığı **valilerin** bir tür **genel meclisidir**.

Yönetim yalnızca merkez komite üyelerine değil, her türden memurların, merkez komitenin aslı üyelerinin ve işbirlikçilerinin, yetkili ya da müşteri olma nedeniyle işe alınan ve her zaman kendi üyesini kendisinin seçmesi ilkesine uyararak seçilen, bu seçilmemiş, bilinmeyen kişilerin ve her türlü uzmanların, çoklukla gizli, müthiş gücüne de dayanır.

Ve işte partinin askerî yanı. Az önce söylenen her şey eğer askerî hiyerarşinin böl-

meli biçimini hatırlatan, **mutlak dikey bölmeleme** temel ilkesi eklenmezse eksik kalacaktır. Bölmeli olmanın çifte bir sonucu var. Bir yandan, tabanın her militanını, hücrelerinden bölgeye, ve daha öteye, federasyona ve merkez komiteye kadar giden yükselen dar sütunun içine kapatır. Tabanın katkısını zirvenin kararları uyarınca özenle süzgeçten geçiren sorumlu aslı üyeler bu «yükselen doluşma» egemendirler. Öte yandan, tabanın militanı, eğer bu konferanslarda delegeyse, federal konferanslar ve bölge konferansları dışında, bir başka yükselen sütuna ait olan, hiçbir başka hücrenin militanıyla hiçbir ilişki sürdürmez. «Yatay bir ilişki» kurmak için yapılan her girişim, bugün bile «fraksiyoncu» ilan edilir. İşlemsel etkinliğin hem gizliliği ve mutlak biçimde kumanda etmeyi, hem de savaşa girmiş olan birimleri radikal biçimde bölmelenmesini içeren askerî bir örgütte bulunulduğu sanılacak gerçekten de. Bu benzetmede küçültücü hiçbir şey yok. Partinin kendini savunmak ve hareket etmek için askerî güvenlik ve örgütlenme biçimlerine başvurmak zorunda kaldığı dönemleri hatırlatıyor: Lenin'in partisinin gizliliği, Direnme hareketi içinde partinin gizliliği v.b. O zamanlar, koşullar bölmelenme tedbirlerini ne kadar doğruluyor idiyse, bugünkü koşullar da o tedbirleri aynı ölçüde güdük, çağdışı ve kısırlaştırıcı kılıyorlar: Yalnızca militanlar için değil, ama kitleler ve en sonunda da, sorumluların kendileri için.

SİYASETİN BURJUVA İŞLEYİŞ BİÇİMİ

Askerî bölmelenme modeliyle parlamenter demokrasi modelini düzenleyen parti, **siyasetin burjuva işleyiş biçimini**, güçlendirerek, yeniden üretmekten kendini alıkoyamaz. Parlamenter modelden pek iyi bilenen bir avantaj elde eder: Tıpkı burjuvazinin, kendi siyasal egemenlik biçimlerini özgür «yurttaşlar» tarafından yeniden - ürettirmeyi başardığı gibi, parti de kendi egemenlik biçimlerini militanlar tarafından yeniden - ürettirmeyi başarır. Ve askerî bölmelenme modelinden, başka avantajlar yanında, hiç de önemsenmez olmayan şu avantaj elde eder: Sorumluların kendi üyelerini seçip almalarını seçim kılıfına sokabilme! Bu düzenlemenin sonucu, yalnızca yönetimin siyasal egemenlik biçimi-

minin yeniden - üretimini değil, **ama yönetim topluluğunun kendisinin** yeniden - üretimini elde etmektir. Yöneticilerin yeniden - üretim yelpazesinin darlığı, başarısızlıkları ve hattâ kimi zaman siyasal iflasiarı da ne olursa olsun, yöneticileri, gerçekten de, pratikte görevden geri alınamaz kılıyor. (bkz. 1940 Sonbaharındaki ne pahasına olursa olsun «yasallaşma» çizgisi). Bu koşullar altında, partideki demokrasinin «hareketi» (Yazar burada Fransızca «Jev» kelimesinin «oyun» ve «hareket» anlamlarına dayanarak dilimize aktaramayacağımız bir kelime oyunu yapıyor —ç.) burjuva Devlet'te olduğu gibi, ekmele şarabın İsa'nın etiyile kanına dönüşmesi mucizesine ulaşır: Tıpkı halk iradesinin egemen sınıfın iktidarına dönüştüğü gibi, partinin tabanının iradesi de yönetimin iktidarına dönüşür.

Aşağıdaki olgu düşünülür mü?

Yönetimi yeniden - üreten ve taktiğe ve stratejiye ilişkin bütün dönüşler arasında olduğu gibi bütün yanlışlar arasında da görevden alınmadan, kendini sürdürme imkânı veren mekanizmanın karşılığı, **militanların kaçışı**, sürekli kan kaybetmeleri, bu militanların yerlerinin bundan beş, on ya da yirmi yıl öncesinin değişkenliklerini ve savaşlarını tanımamış ve «teoriler», sloganlar ya da vaatler inancı üzerine olan çarpışmaya birkaç yıl içinde «kavrulmak» için atılan «yeni kuşaklar» tarafından sürekli biçimde alınmasıdır.

Partinin resmî olsa bile, üye sayısından niye bu kadar çok eski Komünist var? Niye partiye yazılan, ama etkin militanlıktan vazgeçen bu kadar çok militan var? Mücadelelerde (Direnme hareketi, soğuk savaş, Vietnam, Cezayir, 1968 v.b.) sınıanmış tüm militan kuşakları niye partide, ya etkinliğinde ya da sorumluluklarında, neredeyse hiç yer almıyorlar? Küçük «Devlet aygıtı» olarak parti, o, kanlı Berlin ayaklanmalarından sonra Brect'in imâ ettiği ünlü sorununun çözümünü buldu: **«Halk yöneticilere olan güvenini mi kaybetti? Bir başkasını seçmekten başka yapılacak şey yok!»** Döngüsel biçimde, bizim üye alma kampanyasından bir başka kampanyaya partinin yönetimi yeni bir «halk», yani başka bir taban, yani başka militanlar «seçer». Ama yönetim, o, ölçüğü yerde kalır.

YÖNETİCİLER ARASINDA BİR ANTLAŞMA

Yönetim kendi yeniden - üretimini hukuki gerekçeler vermek için, yakınlarda ahiakî görünüşü önemli bir temayı unutulmuşluktan çıkardı: Yönetime eskiden dönem dönem ya- yılan temizliklerden (Marty, Tillon, Lecoeur, Servin - Casonova v.b. «olayları») birkaç yıl- dan beri uzak durabilme imkânı da vermiş olan **kollektif yönetim** temasını. Kollektif yö- netim seve seve kendisini «kişiye tapma»nın anti - tezi olarak ileri sürer. Gerçekte nedir ki? Kollektif yönetim teması gerçekte, yöne- ticileri kendi aralarında bağlayan, onları mi- litan topluluklarından ayıran ve iktidarlarını sürdürmeye katkıda bulunan bir antlaşmayı örter. Böylelikle yöneticiler iktidarın «daya- nışması» ile tutulmuşlardır. Açıkça bunun an- lamı şudur: Grup başka şekilde karar ver- medikçe, Politbüroda ve sekreterlikte (ya da daha doğrusu yönetici küçük grupta) olup bitenler hiçbir kimse tarafından bilinmeyecek- tir. Açıkça hiçbir zaman bir yöneticinin söz- lerinde, onu ötekilerden ayıran hiçbir nüans yakalamayacaksınız. İtalya'da uzun zamandır düşünülemez olan durum: Ayrılıklar ya da farklılıklar kesin ağız sıklığı yasasıyla çözü- lür ve her «azınlık»ın, kamuoyu önünde hiç- bir duraksama olmaksızın, ötekilerin siyase- tini uygulayacağı önceden kararlaştırılmıştır (Kimi zaman Georges Marchais kendi içten inancına aykırı konuşma izlenimini uyandırdı). Böyle düşünüldüğünde, **yönetimin birliğinin yetkinleşmesi** olarak sunulanlar, kişisel nes- nel bütün sorumluluğun sonu, kabul edilen, bütün çelişkinin sonu ve yönetimin kararlaştır- ılmış dilsizliğidir. Bu kadar övülen kollektif yönetim, ilk turun yapıldığı akşam televizyon- da alaycı ve sessiz biçimde G. Marchais'nin arkasına doğru kaydıkları görülen, bu birkaç «gölgedeki adam» tarafından İktidarın ve Ha- kikat'ın tümüyle elde tutulduğunun itirafıdır. **Alaycı**, çünkü, onlar, olacakları biliyorlardı. Sessiz, çünkü sessizlik kollektif yönetim ant- laşmasını mühürler, sağlamlaştırır. **Sessiz:** İktidara ve bilgiye sahip olduğunda susula- bilir. Sessizlik gerçekten insanları ayıran parmaklıktır: Bir yanda, iktidara ve bilgiye sahip oldukları için, insanlara karşı sessizlik- le davrananlar; öte yandaysa, ne bilgi ne de iktidarları olmasın diye, sessizlik içinde bira- kılanlar. «Gölgedeki bu adamlar» işlevleri-

le o kadar özdeşleşmişlerdi ki, bu birsam- sî mizansenin kimi kişileri ürkütüleceğini de- ğil yalnızca, ama emekçilerin saygınlığına, özgürlük anlayışına ve düşünce inceliğine aykırı düşeceği gibi bir önsezi bile edinemedi- ler... Hiç kimse bu «sahne»nin, bu «mizan- sen»in bir raslantı olduğuna inanmaya ce- saret edemeyecek: Yönetimin, emekçileri ve militanları yönetmede ulaştığı sinizm ve bi- linçsizlik noktasının şaşılacak belirtisidir.

Bu ancak, militanlara egemen olma, onla- rı denetleme ve yönetme makinası, yarattığı eserlerinde kendi özgül ve kendisi için yeri alınamaz sonucu olarak, gerçek anlamda, **ürettiği militan tipinde** bu kadar iyi görülebi- lir. Ekmek parası karşılığında koşulsuz bağ- lılığı zorunlu tutan partiye tuncan bir yasay- la perçinlenmiş, **hayat boyu aslı üye**. Çünkü aslı işe alınan, bu ekmek parasından vazge- cemez (çoklukla gençlikten ya da UEC'den —Komünist Öğrenciler Birliği— alınmıştır); ya hiçbir zaman bir işi olmamıştır, ya da bu işin pratiğini kaybetmiştir. Ve çoğu zaman burda, kitlelerle gerçek bir temas bile kura- maz, çünkü bütün zamanını onları denetle- mekle geçirir. Yirmi ya da otuz yıldan beri, işçi durumuyla az çok «sorumlu» bir memur- laşmış aydın durumunu de- ğiş - tokuş ettik- ten sonra seçmen kartına «metalurji işçisi», «posta memuru», «toprak düzeltmede çalışan işçi» v.b. yazmak ne güzel bir avuntu ve yut- turmacadır! Bu çoklukla, daha yukardaki ik- tidarın ödünlemelerinin bulunmadığı aşağı du- rumlarda, ancak partinin akılsızlığına bütün güçleriyle yüceltilmiş bir boyun eğmeyle, —aslı üye bunu yakından görebilir— ama susmak ya da umutsuzca boyun eğmek ko- şuluyla, yaşanabilen ve dayanılabilen bir dramdır. Konformizm ya da gereklilik nede- niyle, sadık ve uysal olmak, işte, kayıtsız şartsız bir meczup olmadığında, aslı üyeye ka- lan bütün özgürlük: Hiçbir şey.

Devlet ve «makina» sözkonusu olduğuna göre, ideolojiden de konuşmak gerekir. Çün- kü bir partinin birliğini «çimentolamak» (Gramsci) için bir ideoloji gerekir.

Bir yandan bu ideoloji militanların yöneti- cilerine karşı duydukları heyecanlandırıcı gü- vene dayanır; militanlar gözünde yöneticiler, ulusal ve uluslararası devrimci geleneğin mi- rasçısı olan partinin birlik ve iradesini cisim-

Birikim 40 - 41/82

leştirirler. Ve bu güvenin arkasında, bir sı- nıf bağı vardır genellikle; bu bağ emekçilerde hem tecrit edilmişliğin sonu, sömürde kin- den bambaşka bir biçimde mücadele birlikte olmanın sıcaklığı, kardeşlik, işçi sınıfının mü- cadelelerinin kazanımı olarak partinin var- oluşundan, kendileri gibi emekçiler tarafından yöneltmesinden duyulan gurur, bu sınıf yö- netiminin doğurduğu sağlam güvenler v.b. biçimde kendini dile getirir.

Ama bu güvenin bütün tarihi gözardı eden ve yönetimin militanlar yerine düşünmesini beklemeye kadar varan, eksiksiz ve eleştirisiz katılımı dile gelen, yolundan sapmış biçim- leri de var: Bu vazgeçme partide, tek bir refleks edinen kör sekterler kategorisini ya- ratır: Bütün fedakârlıklarını, bütün tutkularını yönetimin ve yönetimin bütün alanlardaki sa- vunmasının hizmetine vermek («Parti —yani yönetim— her zaman haklıdır»). Bu kör gü- ven türü doğal olarak, bütün nankör görev- ler için olduğu kadar bütün sorumluluklar i- çin de elverişlidir. Yönetim bu türden güven- leri cömertce kullanır, böylelikle söz dinleme- lerini ödüllendirir ama gerçekte en dar tutu- luğu teşvik eder.

Bir başka yanda ve ötekine bağlı olarak, bu güvenin yönetim ve memurları tarafından ustaca oluşturulmuş ve biçimlendirilmiş bir ideoloji ile sömürülmesi var.

Bu parti ideolojisinin işlevi, partinin birli- ğiyle partinin yönetimini, ve bu yönetimin saptadığı çizgiyi özdeşleştirmektir. Sanılaca- ğının tersine, hiçbir kendiliğindenliği yoktur. Bu tam da partinin pratiğe uygun düşen ve bu pratiği doğrulayan ideolojidir.

Burada, partide olup biteni anlamak için be- lirleyici bir noktada bulunuyoruz.

Marksist gelenek ve teoride, ne partinin birliği ne de partinin kendisi kendinde bir e- rek değildir. Parti işçi sınıfı mücadelesinin geçici örgütüdür. Bu sınıf mücadelesine hiz- met etmek için vardır ancak ve birliği de an- cak eylemine hizmet etmesi için gerekir. İşte bunun içindir ki partinin ideolojisinin partinin birliğine «çimentolaşmaya» yaradığı fikrinde kalınmaz: Bu işlev bize, bu ideolojinin doğ- gası ve bu birliğin işlevi üzerine hiçbir bilgi vermiyor.

Eğer parti donmuş ve katılaşmışsa, birli- ğinde hiçbir çatlak bulunmayacak, ama bi-

çimsel ve yararsız olacaktır ve parti «çimen- tolaşmış», yani donmuş ve katılaşmış bir i- deoloji tarafından felce uğratılmış olacaktır. Eğer parti canlıysa, birliği çelişkili olacaktır ve parti de, çelişkili ama açık ve verimli ol- ması gereken canlı bir ideoloji tarafından bir- leşmiş olacaktır. Oysa bir partiyi ne canlı kı- lar? Sınıf mücadelelerinde yaşayan büyük eğilimlerde: Ya aşırı - sömürüyü ya da sömü- rülenlerin kurtuluşuna doğru olan eğilimlerle, **kitlelerle** mücadeleleriyle, buluşlarıyla, so- runlarıyla olan **canlı ilişkisi**.

Partinin ideolojisi sorununun özellikle karmaşık bir sorun olduğu hemen görülü- yor. Çünkü yalnızca militanların güvenini, yalnızca partinin (az çok biçimsel) birliğini değil, ama hepsinin üstünde partinin kitlelerle olan ilişkisini ortaya getirir. Ve bu ilişki çifte bir biçim alır: **Partinin siyasal pratiğinin biçimi**, kitlelerin mücadelesini örgütleme ve yönlendirme eyleminde ve yönteminde kullandığı üslûp; ve siyasal pratiğin deneyle- ri üzerine düşünmek ve onları sınıf mücade- lesinin çelişkili eğilimleri perspektifine yer- leştirmek için vazgeçilmez olan partinin **te- orisinin biçimi**.

RESMÎ YAVANLIKLAR ÇAĞI

Partinin ideolojisi, partinin birliğinin, kit- lelerle ve teoriyle olan ilişkisinin durumunun denenebileceği bir özet gibidir.

Fransız partisinde Marksist teorinin ne kadar acınacak durumda olduğunu yeniden söylemeye gerek var mı? Parti, teoriden söz edildiğini duymak istemeyen eski Fransız iş- çî geleneğinin mirasçısı olmakla kalmadı, ama Maurice Thorez'in savaştan önceki övü- lesi teorik çabalarından sonra, Stalinist ka- dirgaya yükleme yaptı ve bunu kadırgaya kendinden bir şeyler de katarak, resmî ya- vanlıklar, Marksist teoriyi, uluslararası Dev- let dogması, evrimci bir pozitivizm ve diya- lektik maddeciliği de «bilimlerin bilimi» haline getiren resmî yavanlıklar çağına girdi.

Partide hiç de canlı olmayan Marksist teori bu gönüllü kulluktan mutlu bir biçimde çıkmadı. Ve SSCB'de resmî olarak üretilen her şeyin Marksist teoriyi soluk alamaz du- ruma getirmekten başka sonucu olmadığı gibi, Fransa'da yirmi yıldan beri Sovyetlerin üretimleri üzerine «ufak-tefek işler görmek»

Birikim 40 - 41/83

İçin özenle çalışanlar da bizde Marksist teoriden geriye kalmış olanı da öldürmeye katkıda bulundular. Parti okullarının programlarına başvurmak yeter: İçinde buldukları durumu, aramakta ve kendi kendilerine düşünmekteki cesaretlerine borçlu olan birkaç ender özgün kişi dışında Parti içinde Marksist teorinin en aşağı noktasına ulaştık. Marksist teori ortadan kayboldu.

Ve parti yönetiminin bundan kaygılandığını düşündürten hiçbir şey de yok.

Marksizmin bütün dünyada bunalımda olması, yönetimi ortak program yıllarındaki iktisadî bunalımın dünya gerçekliği karşısındaki kadar umursamaz bırakıyor. Marksizmin bunalımının Fransa'da, Komünist Parti içinde Marksist teorinin gözden kaybolması biçimini alması onu kaygısız bırakıyor. Marksist teorinin terkedilmesi teorik körlük, yani siyasal körlük anlamına gelir kesinlikle (çünkü teori açıkça siyasaldır). Birkaç yıldan beri 19 Mart'a gelinceye kadar bunun deneyini yaptık. Yönetimin bu yakınlaştırmayı yapacağına inanıyor musunuz?

Yönetim kolayca kendini avuttu. Çünkü partinin bir «teorisi» ve kendine ait bir «teorisi» var: TDK (Tekelci Devlet Kapitalizmi) adı verilen «teori», Sovyetlerin tekelci Devlet Kapitalizmi teorisinin (sermayenin değer kaybetmesi —aşırı birikim üzerine Boccâracı görüşlerle süslü) Fransız versiyonudur. Öyle bir (teorik) önemi vardır ki, Marx'ın «eleştirisi» ni yaptığı bir disiplin için anlamı ağır olan, **Ekonomi Politik El Kitabı (Manuel d'Economie Politique)** adı altında yayımlandı. İtalyan partisi gibi, büyük kardeş partiler tarafından pek az değer verilmiş ya da hattâ açıkça kınanmış olsun, önemi yok: Bu bizim teorimizdir. Bunun kanıtı da, yönetimin emriyle, aynı düşüncede olmayanlardan gerektiğinde elbette temizlenmiş olan «merkez komitesine bağlı» iktisat seksiyonumuz tarafından imâl edilmiştir.

Emir üzerine yapılan bir teori! Neden olmasın, en sonunda? Sipariş üzerine gerçekleştirilen ne kadar çok büyük müzik eseri var! Hem sonra, **Elkitabı**'ndaki her şey yararsız da değil. Ama bütününde, bu dev çalışma savunma niteliğindedir, yani «iktisadî» kanıtlanmasından önce siyasal biçiminde **zaten varolan bir sonucu** tanıtlamalıydı. Kısa-

cası, ortak programın anti-tekelci siyasetini, teorik güvencesi olarak, TDK'ne dayamak sözkonusuydu.

Bu çalışmanın en önemli iki sonucu bilinir: 1) Tekelci yoğunlaşmanın Devlet'e sızdığı, Devlet'le birlikte «tek bir mekanizma» oluşturduğu bir evreye, «sosyalizmin giriş odası» olan bir evreye girdik; 2) Fransa'ya bir «avuç tekelci» ile onların uşakları egemendir.

Bu iki tezin siyasal sonuçları açıktır: 1) Sosyalizmin giriş odası ve «tek bir Devlet-Tekeller mekanizması», **Devlet sorununu** değiştiriyor. Devlet eğilimsel olarak, kendisini halk iktidarı tarafından doğrudan doğruya kullanılabilir kılacak bir biçim alıyor, öyleyse onu «yıkamak» sözkonusu değil artık, ve bu akıl yürütmenin ufkunda daha şimdiden proletarya diktatörlüğünün «terk edilmesi» görünüyor;

2) Eğer Devlet nerdeyse hazırsa, güçler de burda, onu işgal etmeye nerdeyse hazır dırlar, çünkü bu «tekeller avucu» nun karşısında tekellerin kurbanı olan **bütün Fransa** var. Küçük bir klik (daha sonradan altı yüz bin «büyük burjuva»ya yayılmış) dışında, tekellerin kaldırılması bütün Fransızların nesnel çıkarıdır.

Bu **nesnel çıkar** nosyonunun kendisi, çıkar teorisinin içine düşmüş olan Helvetius ile Holbach'ın bile düşünmeye cesaret edemediği küçük bir teorik-siyasal harikadır. Nesnel çıkarla gerçekleşmesini birbirinden ne ayırır? Yalnızca **bilinç**. Tutucu Marksistler olarak, bunun sınıf mücadelesi gibi bir şeyden geçerek gerçekleşebileceğini düşünüyorduk. Oysa hayır, yalnızca bilinçten geçebiliyormuş. Öyleyse, bilinci uyandırmak yeter! Herkesin bildiği gibi, Kautsky'den beri, bilinç, içerden gelmediğine göre, **dışarıdan gelir!** Öyleyse dışarıdan, propoganda, kitle iletişim araçları, basın darbeleriyle bilinci uyandırmaya, yeniden uyandırmaya çalışılacak: «Sizi sömüren bir avuç tekelciye karşı mücadele etmek sizin **nesnel çıkar**'ınızdır: **Bunun bilincine varın** ve buna göre hareket edin!» Başarıdan kuşkulanan için hiçbir neden yok: Hem nesnel çıkarın mutlak kudretinden, hem de bilinç üzerine fikirlerin mutlak kudretinden kuşkulu musunuz yoksa? Ne de bayağı bir maddecisiniz öyle!

Birikim 40 - 41/84

Partide Marksist teoriye tanınan kader sonuçlarını tüketmiş değil. O halde, her kim ki Marksist teorinin terkedilmesini söyler, aynı anda somut analizin de terkedilmesini söyler. Bu iddia, Marksist teoriye ilişkin **soyut** bir fikre sahip olan ve bu nedenle onu, gönüllü olarak, **somut** analiz fikrinin karşısına koyan kimilerine tuhaf gelecektir. Oysa, Marx ve Lenin için («Marksizmin canlı ruhu somut bir durumun somut analizidir.») **bu iki fikir aynı şeydir**, değişen şey yalnızca nesnenin ölçüğüdür.

Oysa somut analiz zorunluluğu bütün Marksist geleneğe damga vurmuştur. Bu zorunluluk siyasal bir gerekliliğe denk düşer. Verili durumun sınıf etkilerinin ya da ilişkilerinin karmaşıklığı içinde ele alınan bütün öğelerin somut analizi en yükü anlamıyla, gerçeğin (hep sürprizler, «yeni» bir şey kapsayan) **bulunması** ve aynı zamanda da mücadeleye hedeflerine ulaşmak için izlenmesi gereken çizginin **belirlenmesi**'dir.

Oysa bu son derece önemli pratikte partide ortadan kayboldu. Savaştan önce Maurice Thorez'in Fransa'daki sınıf ilişkileri üzerine somut analizler sunmaya hâlâ cesareti vardı. Savaştan sonra, bu gelenek yavaş yavaş kayboldu. Partinin yirminci, yirmi birinci kongrelerinde Fransa'daki sınıf ilişkileri üzerine hiçbir şey yok. Nedeni anlaşılıyor: Yönetimin «kendi», TDK teorisi vardı: Ona göre bu, gerçek bir teori olduğu için, somut analiz yerini peşinen tutuyordu. «Somutlaştırmak» istendiğinde, bu teoriyi herhangi bir şeye yukardan **uygulamak** yetecektir. Parti bunda da Marksizmin Stalinci dogmatik/spekülatif yorumuna ilişkin eski bir geleneği yeniden buluyordu: Somut doğru, teori **uygulandığındadır**, teoriyse doğruların doğrusudur ve somut analiz, sonunda, gereksiz hale gelir, çünkü ancak uygulanmış doğrudur. Daha yüksek bir doğrunun «uygulanması» olarak somut doğru taslağı, II. Enternasyonal döneminde siyasal yıkımlar yapılmıştı. Bu yıkımlar Stalin döneminde yenilendi ve Fransız partisine de zarar verdi. Somut analizi teorinin **uygulanması** olarak tasarlamak, dalgın olunmadıkça, sipariş üzerine bir «teori» imal etmenin doğuracağı etkilerden de daha vahim, kesin siyasal çıkmazlara girmektir.

«DURDURUCU ENGEL»

Ulusal tarihimizde aydınlatıcı bir örnek var: «Durdurucu engel»dir bu örnek. Birkaç yıl önce, kısmi seçimlerde partinin ezilip geçilmesini anlatmak için bir federal sekreter bu şaşkıncu kelimeyi kullandı. Uzun zamandan beri partinin daha öteye gitmeksizin, oyların % 20-21'i çevresinde «döndüğü», yani tıkanmış olduğu bilirse, gündemdeki eski sorunun hâlâ değişmediği de anlaşılır. Tarihi «durdurucu engel»inin düzeyini 0,8 puanla (imkân daha da azalmış) aştı bile bu kez. Ama bunu kim ciddiye alıp, olayı analiz etti? Şu basit soruyu bile kim sormaya kalktı: Bu ezilmenin sınıfsal ideolojik, toplumsal, iktisadî nedenleri nelerdir, gerçek sınırları nelerdir? Kısacası bugünkü Fransa'da partinin sınıfsal siyasal durumunun somut analizini kim yaptı?

Bu sorunun cevabına, bu noktada tümüyle suskun olan, ama kimilerinin zaten denediği gibi «uygulama»nın yeterli olacağı TDK «teorisi» içinde... yönetim sahipti. Yönetim soruyu hiçbir zaman somut analiz terimleriyle sormadı. Bu pek çok yersiz gerçekliği bulmak olacaktı: İlk olarak, «durdurucu engel»in, inanılmak istendiği gibi, her şeyden önce küçük-burjuvazi de değil, ama **işçi sınıfının kendisinde** yer aldığını bulmak olacaktı. İşçi sınıfı partiye ancak oylarının % 33'ünü verdi, % 30'unu SP'ye % 20'sini sağa; geriye kalanı da seçimlere katılmadı ve bütün siyasetin kabaca reddedilmesine (Fransa'daki anarko-sindikalist gelenek) yöneldi. Georges Marchais'nin üç yıl önceki kesin bildirişi düşünülürse ne de kötü bir ders: «İşçi sınıfı siyasal birliğini gerçekleştirdi». (Solun birliğinden söz etmek istiyordul!) Oysa, kazanılmış olmak bir yana, işçi sınıfının siyasal birliği önümüzde duran bir hedeftir.

Çünkü hatırlamak gerekir ki, tıpkı öteki sınıflar gibi, işçi sınıfı da ne tektir, ne bir bütündür, ne de herhangi bir mucize tarafından iç çelişkilerinden arınmıştır. Bütün üretici emekçileri etkileyen sömürden de payını alır. (küçük-burjuvazi ve köylülüğü etkileyen sömürden onu ayıran da budur), ama çalışma ve hayat koşulları, onu kuşatan burjuva hegemonyası, üretim yoğunlaşmasına ve mücadelelerin tarihi sonuçlarına göre de-

Birikim 40 - 41/85

ğışir; siyasal tepkilerinin farklılığını ve sınıf bilincinin eşitsizliğini açıklayan da budur.

Partinin yönetimi teoriyi ve somut analizi hor görür: Bu durumun kendisini bir çıkmaza sokması onu ilgilendirmez, çünkü ne olursa olsun durumun incelenmesinin denetimini elinde tutmaktadır. Seçim sonuçlarını «kılı kırk yarararcasına» incelendiğinde, seçim sosyolojisinden v.b. başka, sonuçlardan emin olunabilir: Militalarda ve emekçilerde «yeterince bilinç», «fikirlerimizi anlatmak için yeterince çaba yok». Çizgi dokunulmaz ve Fransa halkının «nesnel çıkarı» ile saptanmış olduğundan, yalnızca bilinç ve çaba ile değişebilir, değil mi. Ne olursa olsun, **somut gerçeklik ve gerçekliğin somut analizi** değil. Uygulamalarıyla yönetimin, partinin iç **gerçekliğine** ilişkin yaptığı betimlemenin ve onun doğurduğu gözle görülebilir etkilerin de «durdurucu engel» de katkıları olmadığını söylemeye kim cesaret edebilir? Yönetim 22. Kongre ile birlikte, kendisini geçmişin kötü anlarından yıkayan bir gençlik banyosuna girdiğini sanabilir, insanların belleği sağlamdır ve bu kez anti-Komünizm şantağı da iyice bitti artık! İster hoşla gitsin, ister gitmesin, mülkiyet ve özgürlük mitine dayalı ideolojisine, bu ideolojisini elinden alan bir dünyada; sıkı sıkıya sarılan şehir ve kır küçük burjuvazisi, özgürlük ve mülkiyet üzerine yepyeni vaatlerle gelen Komünistleri gördüğünde, konuşmalarını bırakır, ama gene aynı şekilde düşünmeyi sürdürür. Sen istediğin kadar konuş! Kulaklar adı verilen dik kafalı köylülerin sürgüne gönderilmesini, kıyımını, orta sınıfların ezilmesini, Gulag ve Stalin'in ölümünden yirmi beş yıl sonra bile hâlâ süren baskıyı kendisiyle birlikte sürükledikçe ve güvence olarak da, bir sağlamanın yapılabileceği biricik alanda, partinin iç uygulamaları alanında, **hemen yalanlanan** sözler sundukça, istenildiği kadar Stalin'in anısı saklansın ve Ekim Devrimi'nin mirasçısı olunsun... «durdurucu engel»in partiden de ileri geldiği anlaşılır.

YÖNETİM KENDİ REKORLARINI KIRIYOR

Bu sorun üstünde, yönetimin kendi rekorlarını kırdığı söylenmelidir. **Yönetmekte olmadığı ve hiçbir zaman da yönetmediği bir ülke için** özgürlükten, demokrasiden, değişiklikten yüksek sesle söz eden bir yöneti-

min sözlerine inanacak kadar aptal oldukları sanılıyor insanların. Bu koşullarda, bunun kanıtı nerede olabilir ki! Ah! Georges Marchais'in müthiş sözü: «Fransız Komünistleri hiçbir zaman özgürlüklere el uzatmadılar»... ama Fransızlar hep şunu düşündüler: «Elbette, ama hiçbir zaman bunu yapabilecek durumda da olmadılar!» Ama buna karşılık, bu halkın belleğinin, Fransız partisinin yönetiminin insanları, saygınlıklarını lekelemek için her parçası icad edilmiş suçlamaların alçaklığı ile nasıl bir doğruluk ve özgürlük tiksintisiyle, ahlakî olarak parçalayıp ezdiğini hatırlayamayacak kadar güçsüz mü olduğu sanılıyor gerçekten: Fransa'da gerçek «Moskova davaları», hiç olmazsa son karar açısından, yapılmadı; ama bir insan, kendisine bir «polis», bir «hain» ya da bir «dolandırıcı» olduğu suçlamasıyla eziyet ederek de, bütün eski mücadele yoldaşlarını onu oybirliğiyle suçlamaya, geçmişlerinden vazgeçmeye, kaçmaya, karacalmaya zorlayarak da namussuzca öldürebilir. Bunlar 1948 ile 1965 arasında Fransa'da oluyordu. Komünist Parti iktidarda değildi. «Fransızların özgürlüklerine el kaldırmadı», yalnızca kendi yönetiminin sorumlu bulunduğu bu iğrenç şeyleri onarmak ya da onlardan pişmanlık duymak, hatırlatmak için tek bir söz bile söylememesinin nedeni şüphesiz budur.

Partinin yönetiminin somut analizi sevmediği anlaşılıyor. Somut analiz titiz ve verimlidir: Ama affetmez. Ve teoriyi harekete geçirdiği için, partinin teoriyi sevmediği anlaşılıyor: Teori canlı olduğunda, titiz ve verimlidir, ama, o da, affetmez.

Partinin ideolojisi üzerine bir fikir edinmek için bütün bu tedbirleri almak gerekiyordu. Militaların güvenine ve bu güvenin yönetim tarafından sömürülmesine kök salmış olan, keyfi ama önceden konulmuş bir siyasal çizgiye hizmet etmek için ölçülere uygun olarak dikilmiş bir «teori»ye yaslanan, gerçek teoriden ve somut durumun analizinden tiksinen partinin ideolojisi gerçekten de şu karikatüre indirgenir: Yalnızca insanlara komuta etmek iktidarını değil, tek başına saptadığı bir «çizgi»ye göre, doğruya da komuta etme iktidarını elinde tutan bir yönetim çevresinde, ne pahasına olursa olsun, partinin birliğini «cimentolamak»...

Birikim 40 - 41/86

İdeoloji, teori, analiz böylece militanları kendileri dışında saptanmış uygulamalara ve çizgiye «özgürce» katılmalarına inandırmak için yönetilme araçlarına, aygıtlarına indirgenmişti. Bu pratiğin pragmatizmi Marksist geleneğin en değerli yanına, militanların ideolojisinin, militanların katıldıkları mücadelenin kökenlerine ve hedeflerine kadar genişletilmesi için, canlı analizin ve teorinin verimli zorunluluklarına çarpar ve ters düşer. Bütün bu soruların ardında, sözkonusu olan şey: Teori, analiz, ideoloji, kısacası **siyasal pratiği yoluyla partinin kitlelerle olan ilişkisi**.

İktidardaki ya da iktidar için mücadele eden sınıflar kadar siyasal pratik biçimleri olduğunu göstermek için biraz tarihî bilinç yeter. Her biri kendi mücadelesinin gereklerine ve çıkarlarına en uygun düşen pratiğe göre yönetir ya da mücadele eder.

Örneğin, teorisyenleri ve tarihî sayesinde, burjuva siyasal pratiğinin özelliğinin **kendi egemenliğini başkaları tarafından sağlamak** olduğunu ileri sürebiliriz. Gramsci görmedi desek, bu daha Machiavelli'de bile gerçek **zaten**, bütün burjuva devrimlerinin, aktif ya da «pasif», devamı için de gerçektir. Burjuvazi bunları kendi sömürülenleriyle, pleblerle, köylülerle, proleterlerle, sömürülenlerle ve müttefikleriyle gerçekleştirmeyi bildi. Onları iktidar dönemecinde beklemek, kanlar içinde öldürmek ya da barışçı yoldan boyun eğdirmek ve kendi zaferiyle onların bozgununun meyvalarına kendi yararına el koymak için güçlerinin boşalmasına izin vermesini bildi her zaman.

Bu burjuva siyasal pratiğine karşı, Marksist gelenek her zaman bir başka tez savundu: Proletarya «kendi kendini kurtarmalıdır», kendi dışında ne başka bir sınıfa ne de başka bir kurtarıcıya güvenebilir, yalnızca kendi örgütlenmesinin gücüne güvenebilir. Başka seçimi yoktur, kullanacağı sömürülenler yoktur. Ve, zorunluluk nedeniyle, dayanıklı ittifaklar kurması gerekeceği için, müttefiklerine karşı **başkaları gibi**, dilediğince egemen olabileceği, kaderlerini elinde tuttuğu güçler gibi değil: Ama, tarihî kişiliğe saygı beslemesi gereken, gerçek eşiti gibi davranmalıdır.

Kendisinin de buna karşılık burjuva siyasal pratiğinin ideolojik tuzağına düşme tehlikesiyle çok ciddi olarak tehdit edilebileceğini bilir: ya sınıf işbirliğine boyun eğip nesnel olarak burjuvazinin hizmetine girecek (Bkz. Sosyal demokrasi) ya da kendi bağımsızlığı yanılması altında, kendi bağrında burjuva siyasal pratiğini **yeniden-üretmek**: İki ihtimal birlikte de olabilir.

Kendi bağrında burjuva siyasal pratiği yeniden-üretmek nedir öyleyse? En katıksız burjuva üslupla yönetimin kendi siyasetini yaptırdığı kitlelere ve militanlara karşı **başkaları gibi** davranmaktır. Yönetimle militanlar ayrılığını ve partiyle kitleler ayrılığını kendiliğinden üreten, partinin bütün iç mekanizmasını «işlemeye» bırakmak yeter. Bu durumda yönetim bu ayrılığı siyasetinin yararı için kullanır: Yönetimi militanlardan, partiyi de kitlelerden **ayırarak** işlediği ölçüde, kendi siyasal pratiği burjuva siyasal pratiğini yeniden üretmeye yönelir.

HER ŞEY YUKARDAN YAPILDI

1972'deki çizgiye ve «gerçekleşmesi»ne ilişkin olarak tekrar tekrar yapabildiğimiz gözlemlerin anlamı budur: Ayrılığın, ve elbette ki kitlelerin de uzağında tutulmuş militanlar gözönüne alınmaksızın, her şey yukardan yapıldı. Yönetimin büyük manevralarında kitlelerin ve militanların yönetilmesi, burjuva pratiğinde olduğu gibi, doğal olarak teoriden tikslenme ile, en kaba pragmatizm ile katmerlenir. Militalara ve kitlelere karşı beslenen tiksinden, her zaman somut analize ve teoriye karşı beslenen tikslenmeyle birlikte gittiği, yani karşılarıyla birlikte gittiği o kadar gerçek ki: Gerçeğin pragmatizmi ve otoritarizmi (Başarılı olan gerçektir) 1972'den, özellikle de Eylül 1977'den beri bütün olup bitenler, şu klasik tezin sağlanmasından başka bir şey değildi: Bir işçi partisi siyasal pratiğinin sınıfsal bağımsızlığının ilkelini terk etme eğiliminde olduğunda, kendi bağrında, kendiliğinden ve zorunlu olarak, burjuva siyasal pratiğini yeniden-üretmeye yönelir. Bunun sonuçları biliniyor: Gülünç bir sayısal küçük «durdurucu engel»; ama sol için eksik kalan % 1 ya da 2 oyda bütün bir dünya vardı!

Birikim 40 - 41/87

Partide, üstelik Stalinist gelenek temelinde, teorinin yöneticilerinin «mülkiyeti» olması (ve aynı düşüncede olmayanlar, bunun kendilerine neye malolacağını bugün bile varsın öğrensinler), teorinin bu «mülkiyeti»nin ve Doğru'nun başka «mülkiyetleri»nin, militanların ve kitlelerin kendilerinin mülkiyetlerini gizlemesi, bireysel terimlerle değil, sistem terimleriyle yorumlanmalıdır. Bireylerin üslubu değişir, örneğin, yöneticilerimizin Stalinizmi «hümanist» oldu, kimileri çok «açık» bile olabilir. Önemli olan bu değildir. Önemli olan, partinin bağrında burjuva siyasal pratiğe doğru olan eğilim diye az önce belirtilen her şeyin bir sistemin içinde yerlerini bulan bireylerden bağımsız olarak, ama bu bireyleri neyseler onu olmak zorunda bırakan: **Sistemin parçası olan ve sisteme hapsolan; tek başına işleyen bir sistemin işi** olmasıdır. Partinin otoriteyle, yukardan, işlediği söylendiğinde, otoriteyi kişisel bir tutku gibi şu belirli yöneticide değil, ama **aygıtın makinası**nda aramak gerekir; bu aygıtın bütün düzeylerde «sorumluluk», otoriteye uygun davranışlar ve bunların sıkıntılarını salgılar: Otomatik bir sır, şüphe, güvensizlik ve kurnazlık aygıtı.

Ve aygıtın makinasının ardında aramak gerekir kısacası: Yöneticilerle militanlar arasında zorla konulmuş uzaklıkta, partiyle halk kitleleri arasında zorla konulmuş uzaklıkta.

BELİRLEYİCİ SORUN: KİTLELERLE İLİŞKİ

Bu nedenle parti üstünde durmakla, hatâ siyasal pratiğin karakterleri üstünde durmakla da yetinilemez: Partinin geniş kitlelerle olan siyasal ilişkisinden, yani siyasal çizgiden ve siyasal çizgideki belirleyici sorundan, ittifaklar sorunundan söz etmek gerekir.

Bir partinin ve bir çizginin olması: İşçi sınıfının sınıf olarak örgütlenmesine yardım etmek için, sınıf mücadelesini örgütlemek aynı şeydir bu, kaçınılmazdır. Oysa, partiyi parti olarak yetiştirmem gerektiği gibi, işçi sınıfını da işçi sınıfı olarak örgütlemem gerekir. Tecrit edilmişliğe düşmek olacaktır bu: İşçi sınıfı, sömürülen ya da ezilen geniş emekçi kitleleri arasında kitlelerin örgütlenmeye ve bütün sömürülenlere yol göstermeye en yetenekli kesimi olarak vardır.

Marksist gelenek, geniş kitlelerin eyleminin belirleyici olduğunu ve işçi sınıfının eylemini bu belirlenmeye göre tasarlamak gerektiğini kabul eder. Devrimci öneme sahip tarihî girişkenlikler (inisiyatifler) geniş kitlelerden gelir: Komün'ün icad edilmesi, 1936'daki fabrika işgalleri, 1944-1945'deki Kurtuluş komitelerinin halk zaferi, Fransa'da inanılmaz Mayıs 1968 sürprizi v.b. **Ve bir parti üzerine yargı, öncelikle halk kitlelerinin girişkenliklerine ve ihtiyaçlarına dikkat edebilme yeteneğine göre yürütülür.**

Kesinlikle belirleyici olan bu kitlelerle sıkı ilişki sorununda, parti tavrı almayı bildi o zaman (Direniş'de). Tarihinin bir eğilimidir bu. Ama kendini sürekli tekrarlayan ve güçlendiren ters eğilim de var: Aygıt tarafından denetlenmeyen her şeyin karşısında, kurulu düzeni ve inançları huzursuz edebilecek yeni biçimler karşısında reddetme refleksi. Örneğin Mayıs 1968: Parti küçük burjuva ve öğrenci kitlelerden kendini bile bile ayırdı, **çünkü onları denetlemiyordu!** Genellikle yukardan, «teorisi»nden ya da aygıtından kalkarak denetlemediği şeye karşı olan içgüdüsel korku partiyi, harekete geçmeye karar verdiğinde her zaman epey gecikmiş olarak yola çıkartıyor. Önce kitlelere kulak vermesi gerektiği halde, olacılara ilişkin gerçeği, **önceden**, evrak çantalarında elinde tutmuyor gene de. Marx şunu söylüyordu: «Bilinç her zaman gecikir». Parti yönetimi, alaylı yanından şüphe duymaksızın, bu ilkeyi kelimesi kelimesine şaşmadan uyguluyor! **Bilinçli olduğuna emindir, çünkü gecikmiştir.**

Partinin kitlelerle sürdürdüğü ilişkilere göre (canlı, açık, dikkatli ilişkiler ya da tersine güvensizlik, kulak vermeme ve gecikme ilişkileri), partinin çizgisi farklı biçimde tasarlanacaktır: Doğru olduğu gibi geniş ve esnek, ya da tersine, soyutta doğru olsa bile, otoriter ve dar. Her devrimci çizginin merkezî sorunu üzerine, ittifaklar sorunu üzerine bir yargı verilebilir böylece.

1848'in **Komünist Manifesto**'sundan beri bütün Marksist gelenek, ittifakların gerekliliğini savundu, işçi sınıfı tek başına yenebilir, mücadelesi bir «cenaze solo»su (Marx) olur.

Ama ittifak var, ittifak var. Ve bu noktada iki sınır-anlayış çatışır. İttifaklar ya seç-

menlerinin «mülk sahibi» olarak kabul edilen siyasal örgütleri arasında yapılan **antlaşma** terimleriyle tasarlanır ya da etkisini yaymak için işçi sınıfının örgütlenmiş kesiminin sürdürdüğü **mücadele** terimleriyle tasarlanır.

Birinci durumda, hukukî ve seçim kazanmaya yönelik bir anlayışı vurgulamak sözkonusudur: «Zirve»de yapılan bir anlaşmayla karara bağlanan, «solun birliği» böyle olmuştu. İkinci durumda, çoğulculuğa saygı gösteren ve «zirve»de yapılmış hukukî bir anlaşmayı da kapsayabilen ve kendine duyulan ilgiyi yaymak ve küçük-burjuvazi ile her şeyden önce işçi sınıfı içinde daha geniş konular elde etmesi için, partiyi doğrudan doğruya kitle mücadelesine sokan bir anlayış sözkonusudur. Sonuç olarak, sorun öncelik sorundur: **Ya anlaşmanın önceliği ya da mücadelenin önceliği.**

Yönetim şüphesiz «birlik bir mücadeledir» diye açıklamada bulundu, ama 1934-1936'da Halk Cephesi perspektifi içinde alınan konumun tersine, yönetim halk komitelerinin kurulmasına karşı çıktığında, biçimsel olarak doğru olan bu sloganın ne anlamı olabileceği sorulabilir. Gerçekten de yönetim, birliğin gerçek temellerini sağlamak için yapılacak, **kitleler içinde mücadele**'nin yerine, ortak programa bağlılık örtüsü altında, **örgütler arasında mücadeleyi** koydu. Birlikten yana seçimciliğin («sağ oportünizm») yerine bir partinin bir başka parti üstündeki egemenliğini gerçek bir hegemonya, halk içinde «işçi sınıfının yönetici bir etkisi» olarak göstermek isteyen, sekte bir seçimciliği koydu. Ama bu hep —ve her zamankinden daha çok— seçimciliği, yani sağ oportünizmdi. Eylül'deki dramlaştırmadan bu yana («**Her şey bize bağlı!**» **I'Humanité** Bayramı'nda Georges Marchais) yönetim kitlelere çağrıda bulunmaya kadar, şu şaşkırtıcı formüle kadar vardı: «**Seçimlerin ilk turunu, Komünistlere destek ve iyi bir ortak programın güncelleştirilmesi için dev bir «ulusal dilekçe» haline getirmek!**»

HAYAL KURACAK HİÇBİR ŞEY YOK

1972'den 1977'e kadar, tabanın girişkenliklerini ve kafa ve kol emekçilerinin birliğinin biçimlerini uyarmak ya da geliştirmek

için hiçbir şey yapılmadığı bilindiğinde, hayal kurulamaz. Dahası: Halk Komiteleri için getirilen her öneri, «yönlendirme»deki tehlikeler adına geriye çevrilmişti. Ve işte yıllar boyunca bu yöndeki girişkenliği kırdıktan sonra, kitlelere en sonunda bu yolda bir çağrı yapılıyordu. «Yönlendirilmemek» için, kitleler yönlendiriliyordu yalnızca. Ve parti yönetiminin son anda yaptığı çağrıyla kitlelerin, birdenbire, harekete geçmeleri ve yurtaş olarak verdikleri oylarını parti tarafından solun birliğinin bağrında sürdürülen «muhabe-re»yi desteklemek için «dilekçe»ye dönüştürmeleri istendi!

Yönetimler arasında **antlaşma** ile birlik anlayışı seçildiğinde ve **antlaşmaya**, son dakikada, **mücadeleyi** yazmak isteyerek, yarattığı sonuçları umutsuzca yakalamaya çalışıldığında bunlar başa gelir: Seçimciliğin dışına çıkmaz, tersine daha da ağırlaştırılır; ve gerektiğinde özenle **mücadelenin** dışında tutulan kitlelerin harekete geçmesi yolundaki bir çağrıyla karışıklık artırılır. Oysa bu birlik siyasetini, kitle ve mücadele siyaseti olarak tasarlamak mümkündü: «Zirve»de imzalanmış antlaşmayı tabandaki birliğe yönelen bir mücadeleye bağlayan ve partinin kendine duyulan ilgiyi «durdurucu engel»den ötelere kadar yayabileceği bir **halk birliği** siyaseti gibi. Bu durumda, **antlaşma** hemen **mücadele içine yerleştirilmiş olacaktı** ve kitlelerin birliğe yönelen mücadelesine öncelik vermek için hareket edilecekti. Manevralarda ve yönlendirmelerde yer almak için kitlelere güvenilecekti ve onları yönlendirmeye son verilecekti, yani **halk birliğine** yönelik bir işçi ve halk siyasetinin koşullarını yaratmak için, kitlelere karşı gerçekten de burjuva bir pratiğin nesnesi olarak davranılmayacaktı.

Yönetimin kitlelere karşı duyduğu derin, dayanıklı ve yerleşmiş güvensizliği partinin bu kurtarıcı seçmeyi yapmasını yasakladı. Parti, birliğin «zirve»den yönetildiği bir antlaşma siyasetine geri çekildi. 1973-1975 yıllarının dev emekçi kortejlerinden kendiliğinden fıskıran «halk birliği» sloganını, parti gerçekten **duymak istemedi**. Macera korkusuna bürünmüş olan riziko korkusu ya da en sonunda, yalnızca alışmışlık (Bir aygıtın kendine itiraf ettiği nedenlerin neler olduklarını öğrenebilirseniz öğrenin!) Yönetim korunma-

sına çekiliyormuş gibi eski alışkanlıklarına çekildi. Sol kaybetti: Gök ne olursa olsun, kale dokunulmazcasına varlığını sürdürür her zaman.

DUVARLARIYLA KENDİNİ HAPSEDEN PARTİ

Parti'ye ilişkin olarak söylenen her şey, eksiksiz olmak ve anlaşılabilir için, partiyi dışardan görmeye de imkân vermelidir: Kendi aygıtı, pratikleri, anlayışları, çizgisi içinde değil yalnızca ama Fransa'daki durumun dış yanında da. Burada bütünüyle özel bir komünizmde bulunduğu belirtmek gerekir.

Kitleler karşısındaki güvensizliği ve kendi üzerine kapanışıyla, partinin Fransız toplumu içinde, «suda bir balık gibi» olmak yerine, kalede bir garnizon gibi olduğunu belirtmek gerekir.

Kale sağlamdır ve varlığını sürdürür, doğaldır bu; ama bu bir kalenin sürekliliğiyle Marx'ı olduğu kadar Vauban'ı da okumalı.

Machiavelli bir kale yapıp, içine saklanmanın, kendini duvarlarıyla hapsedtiğini söylüyordu: Yalnızca savaş için değil, siyaset için de kaydedilmiştir.

III. Enternasyonal'in ilk yılları boyunca kalenin belki de (incelemek gerekir bunu) varolma nedenleri olduysa da, parti bu kaleye karşı bugün bir sığınak gibi değil, ama bir dayanak noktası gibi davranmalıdır: Direnme hareketi boyunca ve siyasetinin hareket halindeki kitlelere geniş biçimde açıldığı («Bakanlarımız yok, ama kitlelerin bakanlığına sahibiz!» Maurice Thorez) 1934-1936'da yaptığı işte buydu. Devrimci için bir kalenin, güçlerini kitleler içinde harcamak için içinden çıkıldığında varolma nedeni vardır ancak. Olaylardan çekinmemek gerek: 1978 Mart bozgunu, kalesine çekilmiş olan ve «kaybolmak», yani kitlelerde kendini yeniden bulmak için kalesinden çıkmayı reddeden partinin işleyişiyle bir bütün oluşturan bir siyasal pratik ve bir siyasal çizginin bozgunudur.

Partinin Fransız toplumunda, bir kale görünümü alması, işte tuhaf kaçan bir şey. Çünkü gerçekten de, bir kapanma sözkonusudur: İşçi sınıfının yalnızca üçte biri üzerine bir kapanma, kitleler karşısında koruyucu bir kapanma, sistemli gecikmeye kadar varan, olaylar karşısında kapanma. Ve yönetim ge-

rekliliği erdem haline getirmenin yolunu, doğrulama olmaksızın uyguladığı bu kapanmayı siyasal güç, ihtiyat, hattâ öngörü göstergesi olarak sunmanın yolunu bulur! Öngörü: Fransız toplumunda partinin tecrit edilmişliğinden başka bir yere varamayan —partiyi katılanların sayısının artması bu tecrit edilmişliğini kırmaksızın— bu kapanmanın nesnel anlamına karşı kendini kör etmektir öyleyse bu. Partinin tecrit edilmişliği, partiyi son derece ilgilendirmesi gereken bu sorun belirtildiğinde, yönetim hemen burjuvaziyi ve derin anti-Komünizmini suçlar: Ve küçük kazançlar da olmadığı için, bu tecrit edilmişlikte bir doğrulanma görür yalnızca: Parti «ötekiler gibi» değil.

Parti ve dönüşümü sorunu tam da, bütün Komünistlerin kaygılarının yüreğindedir. Eğer değişmesi gerekirse, «ötekiler gibi» bir parti olması gerekmez mi? Ve eğer «ötekiler gibi bir parti» olmazsa, nasıl dönüşebilir? Burada ortada olan sorun, partinin tecrit edilmişliğinin sonu sorunudur, ya da, benzetemize yeniden dönersek, kaleden çıkma sorunudur.

Partiyi burada ciddi bir oportünist tehlike tehdit eder. Çünkü «kaleden çıkmanın» iki biçimi vardır. Kaleden, olduğu yerde kalarak, devrimci geleneği tasfiye ederek ve partiyi, şimdi olduğu biçimde, bugünkü kapanması içinde, «ötekiler gibi» bir partiye, yani biçimsel olarak liberal bir partiye dönüştürerek çıkılabilir. Ama kaleden bambaşka bir biçimde de çıkılabilir: Kitlelerin hareketine kararlı biçimde katılmak için kaleyi terk ederek, kapanmayı başından atarak, partinin etki alanını mücadele yoluyla yayarak ve kitlelere karşı açık olan bu mücadelede de, kitlelerden gelen hayatı partiye vererek partiyi dönüştürmenin gerçek nedenlerini bularak çıkılabilir.

Bu ikinci yolda, partinin «ötekiler gibi bir parti», iç kurallarını burjuva partilerden alan bir parti olması sözkonusu olamaz. Parti kendi iç kurallarını, devrimci tarihi deneyin en iyi yanını alıkoyarak, kendi kitle pratiğinden ve militanlarının deney ve analizlerinden kalkarak icad etmelidir. Kelimeleri kurcalamıyorum, olgulardan söz ediyorum. Militanların kafalarında zaten uzun uzun düşündükleri somut önerilerin zenginliği karşısında,

Birikim 40 - 41/91

militanlar en sonunda kendileri dile getirebildiklerinde, şaşılacaktır. Ve partinin halk ve işçi tabanlarında, «artık süremeyecek olan şeyi» değiştirmek ve partinin sınıfsal bağımsızlığını, özerkliğini, düşünme, tartışma ve eylemde gerçek özgürlük isteğini koruyacak yeni, görülmemiş biçimler yaratmak için yeterince güç, irade ve açıklık vardır.

BİR HALK BİRLİĞİ ÇİZGİSİ

Bugün partiye karşı bütün burjuva propagandayı harekete geçiren temaya, demokratik merkezîyetçiliğe ilişkin bir söz söylemekse sorun, militanların tuzağa düşmeyeceği açıktır. Bu ilkeyi savunacaklardır; ama bunu, tüzüklere karşı bir fetişizm ya da geçmiş olarak geçmişe bağlılık nedeniyle değil, bir partinin, «ötekiler gibi» olmamak için, ötekilerden başka kurallara, burjuva hukukla ilişkisi olmayan ve ondan daha zengin bir özgürlüğe ihtiyaç duyduğunu bildikleri için. Ve, eğer parti canlıysa Komünist olsun ya da olmasınlar, burjuva demokrasisi uzmanlarından öğüt almadan, partinin kitlelerle birlikte bu özgürlüğün yeni biçimlerini icad edeceğini bilirler.

Bizse, bu analizden gelecek için çalışma ve mücadele sonuçları çıkarabiliriz: Bu sonuçları bir sıralama düzeniyle savunuyorum, ama bu sıralama ne hiçbir önceliği ne de hiçbir bağımlılığı içermez. Bu tedbirlerin hepsi birbirine dayanır ve aynı zamanda bütün alanlarda çalışmaya koyulmalıyız. Ne pahasına olursa olsun, gerçekten bize şunlar gerekir:

1) Hayata kavuşturulmuş bir Marksist teori. Onaylanmış formüllerle soysuzlaştırılmış ve dondurulmuş değil ama açık, eleştirel ve kesinlikli bir teori. Komünist hareketteki bugünkü krizin bağrından, halkın mücadelelerinin pratiği ve somut analiz pratiği

ile kurtarılmış bir Marksist teori. Toplumsal dönüşümleri ve kitlelerin girişkenliklerini başından savan bir teori değil, ama tersine onları göğüsleyen, içlerine giren ve onlardan beslenen bir teori;

2) Partinin iç örgütlenmesinin ve işleyiş tarzının derin bir eleştirisi ve reformu. Partinin tabanı tarafından başlatılan büyük tartışma partiyi, demokratik merkezîyetçiliğin bugünkü kurallarının ve bunların siyasal sonuçlarının somut bir analizine yöneltmelidir. Demokratik merkezîyetçilikten vazgeçmek değil, ama onu devrimci bir kitle partisinin hizmetine koymak için, burjuvazi karşısında bu partinin bağımsızlık ve özgüllüğünü korumak için, yenileştirmek ve dönüştürmek sözkonusudur.

3) Burjuva sınıfın mücadelelerini, bu mücadeleye karşı koymak için, hedeflerini, yön değiştirmelerini ve manevralarını anlamaya; işçi sınıfı içinde olduğu gibi, köy ve şehir küçük-burjuvazisi içinde de olan çelişkilerin ve bölünmenin somut nedenlerini kavramaya; son olarak da, bu sınıf ilişkileri içinde partilerin, özellikle KP'nin ve SP'nin, en güçlü anlamda, doğasını ve yerine bilmeye imkân veren Fransa'daki sınıfsal durumun somut bir analizi.

4) Zirvede yapılan antlaşmalarla, partinin tabandaki mücadelesinin gelişmesini birbirine bağlayan, bütün işçi ve halk güçlerinin bir ittifak siyasetinin tanımlanması: Kitlelerin etkin biçimde harekete geçirilmesi ve girişkenliklerinin özgür gelişmesi için, reformize ve sektarizme yer vermeyen, bir halk birliği çizgisi.

Burada da yalnızca ilkelerini verdiğim, bu koşullar altında, parti değişebilir, geçmişinden miras aldığı bütün engellerden çıkabilir, yanlışlarını ve başarısızlıklarını affetebilir ve zaferleri için halk kitlelerinin topolanmasına yardım edebilir. ■

Birikim 40 - 41/91